

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України
26 квітня 2018 року № 340

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
10 липня 2018 року
за № 801/32253

СТАТУТ

дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

I. Загальні положення, визначення термінів, позначення та скорочення

1. Загальні положення

1. Цей Статут визначає систему організації і зміст дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (далі – ОРС ЦЗ) під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та небезпечних подій.

2. Дія цього Статуту поширюється виключно на органи управління та підрозділи ОРС ЦЗ.

3. ОРС ЦЗ складається з органів управління та підрозділів:

органи управління ОРС ЦЗ – апарат, територіальні органи ДСНС та їх структурні підрозділи, призначені для керівництва діяльністю підрозділів ОРС ЦЗ відповідно до компетенції;

підрозділи ОРС ЦЗ – аварійно-рятувальні формування центрального підпорядкування, аварійно-рятувальні формування спеціального призначення, спеціальні авіаційні та інші формування, державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), навчальні центри, формування та підрозділи забезпечення.

Основні завдання, повноваження, права та структура ОРС ЦЗ, а також основні засади щодо порядку її повсякденної діяльності та функціонування під час виконання завдань за призначенням визначаються Положенням про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 липня 2014 року № 631, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23 липня 2014 року за № 853/25630.

4. ДСНС для територіальних органів та аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування ОРС ЦЗ установлює зони відповідальності щодо реагування на надзвичайні ситуації (далі – НС) та порядок їх залучення до виконання завдань за призначенням.

5. Застосування положень цього Статуту здійснюється з урахуванням інших нормативно-правових актів, що регламентують порядок дій у НС.

Положення цього Статуту застосовуються з урахуванням конкретних особливостей підрозділів ОРС ЦЗ, умов обстановки, характеру дій і завдань, що необхідно виконати.

Для вирішення завдань забезпечення дій підрозділів ОРС ЦЗ, з огляду на особливості їх організаційної структури і призначення, необхідно додатково керуватися організаційно-розпорядчими документами, що стосуються оперативного, матеріально-технічного та інших видів забезпечення.

6. Органи управління та сили ОРС ЦЗ залежно від масштабу і особливостей НС, що прогнозується або виникла, функціонують в одному з таких режимів роботи єдиної державної системи цивільного захисту: повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану.

Порядок введення відповідних режимів діяльності визначається Положенням про єдину державну систему цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 11.

2. Визначення термінів, позначення та скорочення

1. Терміни та поняття, що використовуються в цьому Статуті, уживаються в значеннях, викладених у Кодексі цивільного захисту України, інших законодавчих та нормативно-правових актах з питань цивільного захисту.

2. Позначення та скорочення, що використовуються в цьому Статуті:

АРІНР – аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи;

ВНП – вибухонебезпечні предмети;

ДТП – дорожньо-транспортна пригода;

Керівник робіт із НС – керівник робіт із ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

НС – надзвичайна ситуація;

ОРС ЦЗ – Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;

ПДР – правила дорожнього руху;

ПЛА – план локалізації і ліквідації наслідків аварій;

ППУ – пересувні пункти управління;

РПДГ – рятувальна парашутно-десантна група;

РХБ захисту – радіаційного, хімічного та біологічного захисту;

УКХ та КХ – ультракороткохвильовий та короткохвильовий зв'язок;

Штаб з ліквідації НС – штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

II. Організація управління та взаємодії

1. Основи організації управління під час загрози виникнення НС та ліквідації їх наслідків

1. Систему управління в НС складають:
органи управління – безпосередні (Керівник робіт із НС і Штаб з ліквідації НС) та координуючі (спеціальна комісія з ліквідації наслідків НС, комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та НС);
пункти управління (стаціонарні та пересувні) та центри управління в НС;
системи зв'язку та інформатизації.

2. Система управління повинна мати високу ступінь готовності, забезпечувати надійність функціонування її складових та можливість як централізованого, так і безпосереднього управління підрозділами.

3. Для безпосереднього управління АРІНР у разі виникнення будь-якої НС призначається Керівник робіт із НС. Порядок призначення, повноваження та функції Керівника робіт із НС визначено статтею 75 Кодексу цивільного захисту України.

4. До прибуття Керівника робіт із НС його обов'язки виконує керівник підрозділу (служби, формування) сил цивільного захисту або оперативної групи (представник центру управління в НС), який прибув до зони НС першим. Якщо НС трапилася на потенційно небезпечному об'єкті або об'єкті підвищеної небезпеки, до прибуття Керівника робіт із НС його обов'язки виконує диспетчер об'єкта або особа старшого інженерно-технічного персоналу, яка перебуває на зміні.

5. У разі ліквідації наслідків НС, яка за характером та наслідками не потребує спеціального призначення Керівника робіт із НС, обов'язки такого керівника забезпечує керівник аварійно-рятувальної служби, що виконує ліквідацію наслідків цієї НС.

6. Для безпосередньої організації і координації АРІНР з ліквідації наслідків НС утворюється Штаб з ліквідації НС, який є робочим органом Керівника робіт із НС.

Організація роботи Штабу з ліквідації НС здійснюється відповідно до Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26 грудня 2014 року № 1406, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 16 січня 2015 року за № 47/26492.

7. Основними завданнями управління є:
підтримання постійної готовності до виконання завдань за призначенням;
завчасне планування дій підрозділів ОРС ЦЗ;
безперервне збирання та вивчення даних про обстановку в районі НС;

своєчасне прийняття рішень та доведення їх до підлеглих;
організація та забезпечення безперервної взаємодії органів управління та підпорядкованих їм сил цивільного захисту;
підготовка підрозділів ОРС ЦЗ до проведення АРІНР;
організація всебічного забезпечення підрозділів ОРС ЦЗ, залучених до виконання робіт, та підтримання належного рівня морально-психологічного стану цих підрозділів.

8. Принципами управління під час НС є:

безперервність управління, яке досягається своєчасним прийняттям рішень та оперативним доведенням завдань до підпорядкованих підрозділів ОРС ЦЗ, наявністю зв'язку з ними та взаємодіючими органами управління, своєчасним розгортанням пересувних пунктів управління;

послідовність управління, що полягає в рішучому і наполегливому впровадженні заходів, передбачених планами реагування на НС, планами локалізації і ліквідації наслідків аварій, організаційно-розпорядчими документами щодо дій персоналу в разі загрози або виникнення НС, планами цивільного захисту на особливий період та прийнятих рішень щодо проведення АРІНР у встановлені терміни;

гнучкість управління, яке забезпечується оперативним реагуванням на зміну обстановки, своєчасним уточненням прийнятих рішень, поставлених завдань підпорядкованим підрозділам ОРС ЦЗ та порядку взаємодії;

стійкість управління, що досягається шляхом забезпечення безперебійного функціонування основного (стаціонарного) пункту управління і розгортанням у зоні НС ППУ та дублюючих засобів зв'язку.

9. Управління силами розпочинається з моменту отримання оперативно-черговою (диспетчерською) службою або керівником органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ інформації про виникнення НС і здійснюється залежно від обставин, що склалися у зоні НС, та включає такі заходи:

уточнення та оцінку обстановки в зоні НС, прогнозування масштабів і наслідків НС;

визначення першочергових завдань, надання попередніх розпоряджень для приведення в готовність підпорядкованих підрозділів ОРС ЦЗ до проведення АРІНР;

подальший аналіз ситуації (збір даних про характер та масштаби НС, уточнення розрахунку сил і засобів тощо), підготовку та прийняття рішення і доведення завдань до підпорядкованих підрозділів ОРС ЦЗ;

здійснення постійного моніторингу обстановки, оперативне інформування відповідних органів управління та населення про розвиток НС та вжиті заходи для ліквідації її наслідків;

організацію всебічного забезпечення проведення АРІНР;

підготовку пропозицій щодо залучення додаткових підрозділів ОРС ЦЗ з інших регіонів, організацію їх взаємодії, визначення конкретних завдань додатково залученим силам;

координацію дій сил і засобів, залучених до проведення АРІНР;

організацію повернення залучених сил і засобів до місць постійної

дислокації після виконання завдань з ліквідації наслідків НС.

10. Під час ліквідації наслідків НС Керівник робіт із НС приймає рішення на проведення АРІНР, яке оформлюється розпорядженням та включає такі основні елементи:

висновки з оцінки обстановки (основні дані про характер і масштаби НС, обсяг робіт, що необхідно виконати, умови їх проведення, наявність та можливості сил і засобів);

порядок проведення АРІНР та завдання підпорядкованим підрозділам ОРС ЦЗ (район проведення АРІНР, розрахунок сил і засобів, послідовність та строки проведення робіт, об'єкти зосередження основних зусиль, порядок використання технічних засобів);

організацію взаємодії сил цивільного захисту;

забезпечення дій підрозділів під час ліквідації наслідків НС;

дотримання заходів безпеки під час проведення АРІНР;

організацію управління та зв'язку (визначення складу органу управління, розміщення пункту управління, порядку організації зв'язку).

Рішення приймається після оцінки обстановки в районі НС з використанням даних наземної, повітряної розвідки та інших джерел інформації.

11. Керівник робіт із НС під час постановки завдань додатково визначає:

авіаційним підрозділам – порядок організації використання авіаційних сил і засобів, аеродроми базування, алгоритм взаємодії з наземними силами;

підрозділам РХБ захисту – шляхи ведення радіаційної хімічної та біологічної розвідки і контролю, ділянки місцевості та об'єкти, що підлягають дезактивації, дегазації або дезінфекції, строки проведення робіт, час і місце розташування пунктів (ділянок) спеціальної та санітарної обробки, район зосередження після виконання завдання;

пожежно-рятувальним підрозділам – ділянки (об'єкти) проведення пожежно-рятувальних робіт, алгоритм дій на маршрутах і в районі НС;

піротехнічним підрозділам – межі ділянок місцевості, що підлягають нетехнічному або технічному обстеженню на наявність ВВП та проведенню гуманітарного розмінування; шляхи підходу до цих ділянок; організацію та порядок виконання робіт, знешкодження виявлених ВВП (із зазначенням місць знищення), отримання, транспортування та зберігання (за потреби) вибухових речовин та засобів підриву;

підрозділам водолазно-рятувальних робіт – ділянки акваторії та об'єкти проведення пошуково-рятувальних робіт;

кінологічним підрозділам – об'єкти та ділянки проведення пошукових робіт з використанням службових собак, місця з найбільшою ймовірністю знаходження постраждалих, найбільш зручні шляхи підходу кінологічних груп та порядок організації взаємодії;

медичним підрозділам – завдання, місце і час розгортання для надання медичної допомоги постраждалим, їх взаємодії з підрозділами ОРС ЦЗ, шляхи евакуації постраждалих з району виникнення НС.

12. Збирання даних про обстановку в зоні НС, їх аналіз та узагальнення, прогнозування масштабів і наслідків НС здійснює Штаб з ліквідації НС.

Основними джерелами отримання даних про обстановку в зоні НС є інформація, отримана від органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ, залучених до проведення АРІНР.

13. Первинна інформація про загрозу або виникнення НС може містити мінімально необхідні дані про обстановку в зоні НС для прийняття оперативних рішень щодо визначення першочергових завдань залученим підрозділам ОРС ЦЗ та (за потреби) приведення в готовність додаткових сил і засобів, висування їх у зону НС та проведення АРІНР.

Детальна інформація про обстановку в зоні НС надається після проведення розвідки на початковому етапі проведення АРІНР з метою уточнення завдань для додаткових сил та містить дані про час та місце виникнення НС, характер та масштаби, ужиті першочергові заходи, поточну ситуацію в зоні НС, прогноз її розвитку та пропозиції щодо додаткового залучення в разі необхідності до ліквідації наслідків НС підрозділів ОРС ЦЗ.

14. Інформація про хід та результати виконання АРІНР подається в строки, визначені організаційно-розпорядчими документами, і містить дані про кількість урятованих, здійснені заходи, залучені сили, стан матеріально-технічного забезпечення підрозділів ОРС ЦЗ.

15. Аналіз обстановки в повному обсязі проводять Керівник робіт із НС, Штаб з ліквідації НС, керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ. Основні елементи аналізу обстановки включають:

характер і масштаби розвитку НС, кількість постраждалих, ступінь небезпеки для населення, межі небезпечних зон та прогнозування наслідків НС;

види і обсяги АРІНР та умови, у яких вони проводяться;

потребу в силах та засобах для проведення робіт у максимально стислі строки;

кількість, укомплектованість, забезпеченість і готовність до дій сил та засобів, послідовність уведення їх у зону НС для проведення АРІНР.

Під час аналізу обстановки співвідносять потребу в силах та засобах для проведення АРІНР з можливостями залучених підрозділів ОРС ЦЗ, проводять розрахунки з метою їх оптимального застосування.

16. Управління під час проведення АРІНР завершується після виконання всього комплексу завдань та повернення сил і засобів до пунктів постійної дислокації.

2. Пересувні пункти управління

1. ППУ створюються на базі територіальних органів та аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування ДСНС і розгортаються в зоні НС.

На ППУ розміщуються і працюють органи управління – члени спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС, Керівник робіт із НС, начальник Штабу з ліквідації НС та робочі групи Штабу з ліквідації НС.

Переміщення ППУ здійснюється за рішенням Керівника робіт із НС, у разі раптового ускладнення обстановки – за рішенням керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ, у підпорядкуванні якого знаходиться ППУ, з наступною доповіддю Керівнику робіт із НС.

Роботу на ППУ визначає начальник Штабу з ліквідації НС. У місці розгортання ППУ встановлюється особливий режим пересування і допуску.

ППУ розгортається і функціонує за своєю схемою та оперативним складом і повинен забезпечити стійкість, надійність і безперервність управління силами та засобами в цілодобовому режимі.

З метою забезпечення безперервності управління на ППУ організовується цілодобове чергування.

2. Територія для розгортання ППУ розмежовується на зони: адміністративну, господарську, автостоянки та контрольно-пропускного пункту.

Територія ППУ огорожується червоно-білою стрічкою, обладнується зовнішнім освітленням, між наметами розмічаються доріжки.

Розгортання ППУ здійснюється за прикладом, передбаченим у зразку розгортання пересувного пункту управління (додаток 1).

3. На контрольно-пропускному пункті, біля наметів та пересувного вузла зв'язку встановлюються відповідні інформаційні знаки, зразки яких наведено в додатку 2 до цього Статуту, на вході до адміністративної зони монтується щогла та піднімається прапор ДСНС.

4. У адміністративній зоні ППУ розгортаються пересувний вузол зв'язку та намети, в яких розміщуються:

спеціальна комісія з ліквідації наслідків НС;

Штаб з ліквідації НС з робочими місцями Керівника робіт із НС, начальника Штабу з ліквідації НС та робочих груп Штабу з ліквідації НС;

група охорони.

5. Основні робочі приміщення пункту управління обладнуються засобами зв'язку, передачі інформації, оргтехнікою, технічними засобами управління, меблями, електроосвітленням.

6. Приміщення спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС комплектується робочими столами і стільцями для керівництва, членів і секретаріату комісії, підставкою для карт, засобами зв'язку, комп'ютерним, периферійним та проекційним обладнанням.

Комплектація приміщень спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС здійснюється згідно із зразком внутрішнього облаштування приміщень спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС та Штабу з ліквідації НС (додаток 3) і орієнтовного переліку майна та обладнання приміщення спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС (додаток 4).

7. У приміщенні Штабу з ліквідації НС обладнуються робочі місця для Керівника робіт із НС, начальника та членів робочих груп Штабу з ліквідації НС. Робочі місця комплектуються столами і стільцями, комп'ютерами, засобами зв'язку, у приміщенні встановлюються проекційне обладнання, мережеві принтери, копіювальний апарат, стіл для роботи з картографічними матеріалами та підставка для карт.

Комплектація приміщень Штабу з ліквідації наслідків НС здійснюється згідно із зразком внутрішнього облаштування приміщень спеціальної комісії з ліквідації наслідків НС та Штабу з ліквідації НС і орієнтовного переліку майна та обладнання приміщення Штабу з ліквідації НС (додаток 5).

8. На пересувному вузлі зв'язку розгортаються технічні засоби для забезпечення радіо-, супутникового, мобільного, а за потреби дротового телефонного та факсимільного зв'язку і передачі даних з використанням мережі Інтернет. Для організації зв'язку в зоні НС пересувний вузол зв'язку комплектується переносними радіостанціями.

Орієнтовний перелік майна та обладнання пересувного вузла зв'язку ППУ наведено в додатку 6 до цього Статуту.

9. Приміщення групи охорони комплектується столами, стільцями, дошкою документації, ліжками, матрацами, подушками, комплектами постільної білизни, тумбочками, вішалками для верхнього одягу, телефонним апаратом. На контрольно-пропускному пункті встановлюється шлагбаум, постовий гриб і телефонний апарат.

10. У господарській зоні ППУ розміщуються:
пункт відпочинку особового складу, не залученого до проведення АРІНР;
пункт харчування, польова кухня, комора для продуктів харчування та цистерна для питної води;
пункт медичної допомоги;
засоби санітарно-гігієнічного забезпечення (польовий душ, туалет, умивальник та сміттєзбірник);
пересувна електростанція.

11. Пункт відпочинку комплектується ліжками, матрацами, подушками, постільною білизною, тумбочками, стільцями, вішалками для верхнього одягу, телефонним апаратом.

Орієнтовний перелік майна та обладнання пункту відпочинку ППУ наведено в додатку 7 до цього Статуту.

12. Пункт харчування комплектується столами для прийому їжі особовим складом, стільцями, посудом, вішалками для верхнього одягу, телефонним апаратом. До складу пункту харчування входить польова кухня, комора продуктів харчування та ємність для питної води.

Орієнтовний перелік майна та обладнання пункту харчування ППУ наведено в додатку 8 до цього Статуту.

13. Пункт медичної допомоги комплектується лікарськими засобами, медичними виробами та іншим майном відповідно до таблиця оснащення.

Орієнтовний перелік майна та обладнання пункту медичної допомоги ППУ наведено в додатку 9 до цього Статуту.

14. Для підвищення оперативності та безперервності управління під час ліквідації наслідків НС у складі ППУ можуть створюватися допоміжні пункти управління на засобах авіаційного, морського, річкового та автомобільного транспорту.

3. Організація зв'язку під час ліквідації наслідків НС

1. Зв'язок є основним процесом, що забезпечує безперервне управління підрозділами під час ліквідації наслідків НС. Система зв'язку має забезпечувати надійне та своєчасне передавання наказів, розпоряджень, команд, сигналів та донесень на всіх етапах дій органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ.

Залежно від особливостей території (місцевості), на якій виникла НС, визначаються телекомунікаційні мережі зв'язку, які необхідно використовувати (організовувати) на цій території на період ліквідації наслідків НС.

Залежно від рівня НС визначаються необхідні технічні засоби телекомунікацій, які доповнюють діючі системи зв'язку ДСНС рухомими (мобільними) засобами, що дозволяють забезпечити управління підрозділами на марші та безпосередньо в зоні НС.

2. Основним видом зв'язку на період проведення АРІНР є радіозв'язок. Радіозв'язок організовується засобами, які знаходяться на оснащенні підрозділів ОРС ЦЗ. Під час ліквідації наслідків НС організовується УКХ, КХ та супутниковий радіозв'язок за зразком схеми зв'язку (додаток 10).

3. Під час визначення масштабів НС, за потреби розгортання ППУ з метою забезпечення ефективного управління силами та засобами, залученими до ліквідації наслідків НС, і своєчасного інформування керівництва, залучаються додаткові технічні засоби зв'язку, а саме:

- мережі, радіонапрямки УКХ та КХ радіозв'язку;
- прямі канали електров'язку (телекомунікацій);
- телефони місцевого (міжміського) зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування;
- польова мережа автоматичного (ручного) зв'язку;
- мережа гучномовного зв'язку;
- мережа передавання даних чи факсимільних повідомлень;
- комплекс супутникового зв'язку.

4. Зв'язок організовується відповідно до рішення керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ.

5. Надійність та якість зв'язку у НС досягається:
завчасним плануванням заходів з організації зв'язку;

завчасним обладнанням вузлів зв'язку пунктів управління сучасними технічними засобами зв'язку та утриманням їх у постійній готовності до використання;

комплексним використанням різних видів і технічних засобів зв'язку;
належною спеціальною підготовкою та постійними тренуваннями фахівців зв'язку;
наявністю резерву технічних засобів зв'язку.

6. Радіозв'язок є найважливішим засобом, який спроможний забезпечити безперервне управління підрозділами ОРЗ ЦЗ.

Дротовий зв'язок використовується для нарощування системи зв'язку під час проведення довготривалих АРІНР.

Мережі операторів рухомого (мобільного) зв'язку застосовуються на постійній основі за умови його наявності.

7. На місці ліквідації НС організується зв'язок з державним центром управління у НС, територіальними органами ДСНС, мобільною оперативною групою та оперативно-черговими (диспетчерськими) службами центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, спеціалізованими службами цивільного захисту, що беруть участь у ліквідації наслідків НС.

8. На місці ліквідації НС організується радіомережа керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ у складі радіостанції керівника органу управління (підрозділу) – головна радіостанція та начальників підпорядкованих, приданих та взаємодіючих підрозділів – кореспонденти радіомережі.

9. Зв'язок між взаємодіючими підрозділами ОРС ЦЗ організується технічними засобами зв'язку підрозділів, які беруть участь у ліквідації НС. У разі порушення зв'язку начальники взаємодіючих підрозділів зобов'язані вжити всіх заходів щодо його відновлення.

4. Порядок організації взаємодії органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ з іншими силами цивільного захисту

1. Взаємодія між органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ з іншими силами цивільного захисту, залученими до проведення АРІНР, організується відповідно до взаємоузгоджених планів та організаційно-розпорядчих документів з питань взаємодії та визначається в рішенні Керівника робіт із НС.

2. Для організації взаємодії визначаються:
взаємодіючі служби цивільного захисту;
порядок організації зв'язку та доведення сигналів оповіщення;
взаємний обмін оперативною інформацією про обстановку в зоні НС та хід проведення АРІНР;
завдання та ділянки проведення АРІНР для кожного підрозділу ОРС ЦЗ;

порядок проведення робіт на суміжних ділянках, особливо під час виконання робіт, що можуть становити небезпеку або впливати на роботу кожного підрозділу ОРС ЦЗ;

час і місце зосередження зусиль під час спільного виконання особливо важливих і складних робіт;

порядок всебічного забезпечення спільних заходів та взаємного надання допомоги матеріально-технічними та іншими засобами.

3. Під час зміни обстановки в зоні НС процедура взаємодії між органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ з іншими силами цивільного захисту, залученими до проведення АРІНР уточнюється.

III. Порядок дій під час ліквідації наслідків НС та небезпечних подій

1. Організація АРІНР

1. Ліквідація наслідків НС полягає в проведенні комплексу заходів, які включають АРІНР, що здійснюються в разі виникнення НС і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зон НС.

2. АРІНР проводяться в максимально стислі строки, безперервно до їх повного завершення, з найбільш повним використанням можливостей сил і засобів, неухильним дотриманням вимог установлених режимів робіт та заходів безпеки.

3. Організація робіт з реагування на НС та ліквідації наслідків НС здійснюється в порядку, встановленому главами 15 та 16 Кодексу цивільного захисту України.

4. Організація проведення АРІНР включає:
прийом і обробку інформації про виникнення НС;
доведення до підрозділів ОРС ЦЗ сигналів оповіщення;
виїзд і переміщення сил до місця виникнення НС;
розвідку зони НС, у тому числі з повітря;
розгортання сил і засобів, залучених до ліквідації наслідків НС;
пошук, рятування постраждалих у зоні НС, надання їм домедичної, екстреної психологічної допомоги і підготовку до евакуації в безпечні райони (місця);
локалізацію та ліквідацію наслідків НС;
збір і повернення сил і засобів до місця постійної дислокації.

5. Для підрозділів ОРС ЦЗ установлюються такі сигнали оповіщення:
сигнал «Тривога» – для збору та виїзду чергових сил підрозділів ОРС ЦЗ;
сигнал «Збір – аварія» – для збору попередньо визначеного особового складу підрозділів ОРС ЦЗ, не задіяного до чергування у місцях постійної дислокації підрозділів.

6. Інформація про загрозу або виникнення НС та інших небезпечних подій надходить до оперативно-чергової (диспетчерської) служби підрозділів ОРС ЦЗ від оперативно-чергової служби ДСНС, оперативно-координаційного центру територіального органу ДСНС, оперативно-чергових служб органів влади, підприємств, установ, організацій, а також населення.

7. Прийом та обробку інформації про загрозу або виникнення НС та інших небезпечних подій у підрозділах ОРС ЦЗ здійснює оперативно-чергова (диспетчерська) служба в такому порядку:

- подати сигнал «Тривога» для виїзду чергових підрозділів до місця виклику;
- здійснити реєстрацію інформації про НС;

- ввести в дію відповідний план реагування на НС (ПЛА);

- доповісти начальнику гарнізону ОРС ЦЗ відповідного рівня, оперативно-координаційного центру територіального органу ДСНС про загрозу або виникнення НС та інших небезпечних подій, уточнити про необхідність збору особового складу підрозділу ОРС ЦЗ за сигналом «Збір – аварія»;

- довести у визначеному в гарнізоні порядку інформацію про загрозу або виникнення НС та інших небезпечних подій до взаємодіючих служб цивільного захисту.

8. Під час отримання інформації про НС оперативний черговий (черговий диспетчер, радіотелефоніст) повинен встановити:

- місце виникнення НС;

- наявність і характер небезпеки життю і здоров'ю людей;

- особливості та характеристику об'єкта, на якому відбулася НС;

- номер телефону, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка повідомила інформацію про НС;

- інші відомості про НС.

9. Подання сигналу «Тривога» здійснюється відразу після встановлення місцезнаходження або інших відомостей про місце виникнення НС і узгодження рішення про виїзд.

Обробка виклику завершується в найкоротший час, вона не має затримувати виїзд сил і засобів до місця виникнення НС.

10. Прийом інформації про НС проводиться в найкоротший строк. Відсутність окремих даних не може бути підставою для затримання виїзду підрозділів, якщо відомо місце її виникнення.

11. Додаткову (уточнену) інформацію про НС оперативний черговий (черговий диспетчер, радіотелефоніст) повинен негайно передати наявними каналами зв'язку відповідальній особі, яка очолює підрозділ, залучений до проведення АРІНР, у тому числі й під час пересування до місця виникнення НС.

12. Виїзд і рух до місця виклику (НС) слід здійснювати в найкоротший час, що досягається:

швидким збором і виїздом особового складу підрозділу (протягом часу, що не перевищує нормативний) та знанням особовим складом функціональних обов'язків;

рухом спеціальної техніки найкоротшим маршрутом із гранично можливою швидкістю, що забезпечує безпеку, у тому числі з використанням спеціальних сигналів і відступом (за потреби), в установленому порядку від вимог Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306;

знанням особливостей району виїзду.

13. У разі вимушеної зупинки спеціальної техніки, що рухається в колоні, пов'язаної з несправністю або ДТП, керівник підрозділу, залученого до проведення АРІНР, зобов'язаний:

негайно повідомити про те, що трапилося, оперативному черговому (черговому диспетчеру, радіотелефоністу);

залишити на місці зупинки транспортний засіб та водія для очікування технічної допомоги (у разі ДТП – очікування працівників Національної поліції);

ужити заходів із доставки особового складу і спеціального устаткування, що знаходилися в цьому автомобілі, до місця виклику.

14. Під час пересування до зони НС залізничним, водним або повітряним транспортом на шляху проходження керівник підрозділу зобов'язаний:

організувати розміщення, харчування, медичне забезпечення та відпочинок особового складу;

забезпечити збереження спеціальної техніки та обладнання;

за наявності часу організувати вивчення особовим складом обстановки в зоні НС і уточнити його дії під час проведення АРІНР.

15. Розгортання сил і засобів, призначених для ліквідації наслідків НС, розміщення особового складу, спеціальної техніки та обладнання в зоні НС здійснюються за рішенням Керівника робіт із НС.

16. Рятування людей під час НС є першочерговим завданням АРІНР і становить сукупність заходів щодо переміщення людей із зони впливу небезпечних факторів НС та їх вторинних проявів або захисту людей від впливу цих факторів, у тому числі з використанням засобів індивідуального захисту та захисних споруд (укриттів).

Рятування людей під час НС слід проводити з використанням усіх можливих форм, способів і методів, а також технічних засобів, що забезпечують найбільшу безпеку як постраждалих, так і особового складу, залученого до проведення АРІНР.

17. Основними способами рятування людей і майна є:

евакуація із зони НС, у тому числі з використанням спеціальних технічних засобів та авіації;

захист від впливу небезпечних факторів НС.

Для рятування людей обираються найбільш безпечні шляхи і способи. Переміщення людей у безпечне місце здійснюється з урахуванням умов ліквідації наслідків НС та стану постраждалих.

Захист людей від впливу небезпечних факторів НС у разі неможливості переміщення в безпечне місце здійснюється з використанням усіх можливих засобів та методів із дотриманням заходів безпеки та вимог нормативно-правових актів.

Рятувальні роботи припиняються за рішенням Керівника робіт із НС після ретельного огляду місць можливого перебування людей та відповідної інформації від керівників рятувальних груп.

18. Під час АРІНР постраждалим надається домедична або екстрена медична допомога.

До прибуття в зону НС медичного персоналу екстреної медичної допомоги домедичну допомогу постраждалим надає особовий склад підрозділів, що проводять АРІНР.

19. Локалізація НС передбачає проведення заходів щодо запобігання поширенню та зменшення впливу небезпечних факторів НС.

Основними способами локалізації НС є:

ізоляція небезпечних факторів НС за допомогою використання відповідних речовин або інших засобів;

переміщення або інші дії з предметами, що мають ознаки небезпечних факторів НС;

хімічна нейтралізація, гальмування дії небезпечних факторів НС за допомогою відповідних речовин або інших засобів;

припинення технологічного процесу.

Запобігання поширенню і зменшення впливу небезпечних факторів НС досягаються комбінованим застосуванням зазначених основних способів локалізації НС.

20. Вибір способу локалізації НС визначається відповідно до характеру, особливостей НС та здійснюється згідно з організаційно-розпорядчими документами.

21. Спосіб проведення АРІНР визначає керівник підрозділу ОРС ЦЗ безпосередньо на місці робіт на основі вивчення обстановки, стану пошкоджених об'єктів, наявності та характеру небезпечних факторів НС і можливостей підрозділу.

22. У разі масових руйнувань з наявністю постраждалих основні зусилля зосереджуються на порятунку людей. Основу угруповання сил складають підрозділи ОРС ЦЗ, посилені інженерною технікою та спеціальними засобами, для виконання завдань з розчищення завалів, проходів, забезпечення освітлення ділянок робіт.

23. У разі виникнення НС, пов'язаної із забрудненням місцевості та об'єктів хімічно небезпечними або радіоактивними речовинами, основні зусилля слід зосереджувати на порятунку постраждалих, захисті населення в зоні забруднення, локалізації та ліквідації джерел ураження.

Насамперед у зону НС вводяться підрозділи РХБ захисту, які діють у взаємодії з іншими підрозділами ОРС ЦЗ.

Розгортається пункт спеціальної обробки техніки та санітарної обробки особового складу.

24. У разі повені (паводку) основні зусилля зосереджуються на порятунку потерпілих та евакуації населення із зони підтоплення, а також на ліквідації наслідків НС.

25. Для забезпечення виконання завдань можуть проводитися спеціальні роботи, до яких належать:

організація зв'язку та освітлення у зоні НС;

розкриття та розбирання конструкцій;

підйом (спуск) на висоту (з висоти);

водолазні роботи;

піротехнічні роботи, гуманітарне розмінування, спеціальні вибухові роботи;

десантування з повітряних суден РПДГ та аварійно-рятувального спорядження парашутним та безпарашутним способами, евакуація постраждалих з режиму зависання вертольота.

Спеціальні роботи виконуються із застосуванням відповідних технологій та спеціальної техніки.

26. Збір сил і засобів на місці ліквідації наслідків НС передбачає перевірку наявності особового складу, комплектності спеціальної техніки і устаткування відповідно до табелів належності.

Про завершення збору сил і засобів на місці ліквідації наслідків НС та перевірку їх готовності до виконання завдань за призначенням керівник підрозділу ОРС ЦЗ доповідає Керівнику робіт із НС та оперативному черговому (черговому диспетчеру).

27. Перед поверненням до місця постійної дислокації керівник підрозділу оформлює і направляє до Штабу з ліквідації НС у встановленому порядку звітні матеріали про проведені роботи.

Повернення сил і засобів підрозділів ОРС ЦЗ до місця постійної дислокації проводиться за розпорядженням Керівника робіт із НС.

28. Проведення АРІНР організовується з дотриманням заходів безпеки, урахуванням працездатності особового складу підрозділів ОРС ЦЗ і можливостей спеціальної техніки та обладнання.

Режим роботи при цьому слід установлювати з урахуванням допустимого строку перебування особового складу в зоні НС, а також стану працездатності особового складу підрозділів ОРС ЦЗ під час роботи в певних умовах.

29. Заміна підрозділів, задіяних до проведення АРІНР, відбувається після закінчення встановленого часу роботи. Час і порядок заміни визначає Керівник робіт із НС.

З метою забезпечення безперервності АРІНР заміна особового складу проводиться безпосередньо на робочих місцях. Техніка підрозділів ОРС ЦЗ, що змінюються, за потреби передається прибулим підрозділам на місці роботи.

30. Керівник підрозділу ОРС ЦЗ, який замінюється, зобов'язаний передати керівнику прибулого підрозділу об'єкти (ділянки) робіт, повідомивши йому всі необхідні дані про місце, умови ведення робіт, місцезнаходження потерпілих, організацію зв'язку.

31. Після завершення передання об'єктів (ділянки) робіт сили і засоби, що змінюються, виводяться у визначений пункт збору, приводяться в готовність до подальших дій, після чого відводяться в район відпочинку (дислокації).

32. До ліквідації наслідків НС, проведення аварійно-рятувальних (пошуково-рятувальних) та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж залучаються ОРС ЦЗ, аварійно-рятувальні служби (державні, регіональні, комунальні, об'єктові, громадських організацій), формування цивільного захисту, спеціалізовані служби цивільного захисту, пожежно-рятувальні підрозділи (частини), добровільні формування цивільного захисту, а також громадські організації, добровольці та волонтери.

33. Рішення про закінчення аварійно-рятувальних (пошуково-рятувальних) та інших невідкладних робіт приймає Керівник робіт із НС із подальшим оформленням звітних матеріалів про прийняті рішення і перебіг подій під час ліквідації наслідків НС.

34. У разі виникнення НС, пов'язаної з авіаційною подією, здійснюється авіаційний пошук і рятування відповідно до Правил авіаційного пошуку і рятування в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 березня 2015 року № 279, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01 квітня 2015 року за № 364/26809.

2. Загальний порядок дій керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації і проведення АРІНР

1. Керівник органу управління ОРС ЦЗ після отримання інформації про НС зобов'язаний:

направити до місця НС мобільну оперативну групу для проведення розвідки, оцінки обстановки та прийняття рішення на проведення АРІНР;

уточнити обстановку, місця проведення робіт з урахуванням заходів щодо забезпечення безпеки рятувальників, складність та обсяги АРІНР, необхідну кількість сил та засобів з урахуванням метеоумов, часу доби та пори року;

визначити першочергові заходи з ліквідації наслідків НС та необхідні сили, засоби і способи дій;

невідкладно віддати розпорядження щодо залучення до АРІНР наявних сил і засобів гарнізону, при цьому основні зусилля зосередити на пошуку та рятуванні людей;

привести в готовність особовий склад, визначений для роботи у складі Штабу з ліквідації НС;

організувати інформування про НС та взаємодію з органами управління та силами цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ, суб'єктами господарювання відповідно до планів реагування та/або інструкцій взаємодії;

за потреби підготувати пропозиції щодо додаткового залучення сил і засобів;

здійснювати постійний моніторинг обстановки та оперативне інформування про розвиток НС підрозділів, залучених до виконання робіт;

організувати всебічне забезпечення проведення АРІНР;

після завершення ліквідації наслідків НС організувати повернення сил і засобів до місць постійної дислокації та забезпечити оформлення та передання до оперативно-чергової служби документів.

2. Після отримання розпорядження про залучення до проведення АРІНР керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ:

з'ясовує завдання, визначає першочергові заходи з підготовки до виконання отриманого завдання;

оцінює обстановку в зоні НС;

доводить завдання підпорядкованим підрозділам та заходи щодо дотримання вимог безпеки;

організовує управління, взаємодію, всебічне забезпечення дій підпорядкованих підрозділів.

Під час постановки завдань на проведення АРІНР керівник підрозділу ОРС ЦЗ визначає:

об'єкти та місця проведення АРІНР;

види, обсяги, строки проведення АРІНР, сили і засоби для їх виконання;

час готовності до виконання завдань;

маршрути пересування до району НС;

місце розташування залучених сил та засобів у районі НС;

старших на робочих місцях;

шляхи евакуації постраждалих;

строк початку робіт, тривалість робочих змін, час організації відпочинку та харчування;

строки та форму доповідей про обсяги виконаних робіт;

заходи безпеки з урахуванням особливостей конкретної НС та видів робіт; організацію забезпечення.

Документи, що розробляються під час організації АРІНР, викладаються чітко і коротко в обсязі, необхідному для визначення завдань виконавцям, організації взаємодії та всебічного забезпечення АРІНР.

3. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із повінню (паводком, катастрофічним затопленням)

1. Наслідками НС (небезпечних подій), пов'язаних із повінню (паводком, катастрофічним затопленням), можуть бути:

- загибель людей;
- затоплення населених пунктів, сільськогосподарських угідь;
- порушення функціонування систем життєзабезпечення населення;
- порушення транспортного сполучення з населеними пунктами (територіями);
- пошкодження і руйнування будівель та споруд, залізничних і автомобільних шляхів, мостів, тунелів;
- руйнування обладнання, комунікацій, гідроспоруд та меліоративних систем;
- псування та знищення продуктів харчування, сировини, пального, добрив тощо;
- загибель свійських тварин та знищення врожаю сільськогосподарських культур;
- загроза виникнення спалахів інфекційних захворювань (епідемії);
- зсувні процеси, вимивання родючого шару ґрунту;
- погіршення якості питної води.

2. Повінь (паводок) характеризується необхідністю оперативного реагування, пошуку постраждалих, забезпечення доступу рятувальників для рятування людей, надання домедичної, екстреної медичної допомоги постраждалим і їх евакуація до закладів охорони здоров'я.

Для безпечного ведення рятувальних робіт організовується та здійснюється постійний контроль за виконанням рятувальниками заходів безпеки та за потреби негайне надання їм допомоги.

З метою надання допомоги підрозділам ОРС ЦЗ, що виконують пошуково-рятувальні роботи, формуються та підтримуються в постійній готовності резервні пошуково-рятувальні групи.

3. Під час проведення АРІНР реалізуються такі завдання:
- розвідка маршруту висування і ділянки робіт;
 - здійснення пошуку постраждалих та надання їм необхідної допомоги;
 - розбір зруйнованих, пошкоджених будівель, споруд та порятунок постраждалих, які в них перебували;
 - надання домедичної та екстреної медичної допомоги постраждалим та евакуація їх до закладів охорони здоров'я;
 - надання екстреної психологічної допомоги постраждалим унаслідок НС;
 - евакуація населення з небезпечних місць (затоплюваних районів).

4. АРІНР у разі повені (паводка) слід проводити безперервно, цілодобово, у будь-яку погоду і забезпечувати вчасне рятування постраждалих та роботи щодо ліквідації заторів, що утворилися на річках, поривів гребель, дамб,

відкачування води та відновлення зруйнованих ділянок шляхів у постраждалих районах.

5. Під час проведення розвідки здійснюється оцінка основних характеристик повені (паводка) та прийняття рішення на проведення рятувальних робіт.

6. Роботи із запобігання повеням та ліквідації їх наслідків умовно поділяються на три етапи:

1) перший етап:

прогноз стихійного лиха;

організація заходів з мінімізації негативних наслідків НС;

оповіщення керівників підприємств, установ, організацій та населення;

аналіз можливої обстановки;

приведення в готовність сил та засобів для проведення АРІНР, визначення маршрутів евакуації, організація взаємодії;

2) другий етап:

здійснення заходів з порятунку людей;

зміцнення дамб та інших гідроспоруд;

наведення переправ;

евакуація людей, вивезення матеріальних і культурних цінностей;

організація домедичної, екстреної медичної допомоги та психологічного забезпечення постраждалих;

організація тимчасового життєзабезпечення людей;

3) третій етап:

відновлення пошкоджених об'єктів життєзабезпечення населення та транспортної інфраструктури;

відновлення житлового фонду.

7. Територію зони затоплення для зручності управління та забезпечення чіткої взаємодії між підрозділами розбивають на сектори.

За результатами оцінки відомостей про обстановку вирішуються такі завдання:

з'ясовуються можливість і необхідність залучення додаткових сил і засобів до проведення АРІНР;

здійснюється розподіл наявних сил і засобів за секторами проведення АРІНР.

8. Пошук постраждалих людей в умовах високого рівня води становить сукупність дій, спрямованих на виявлення, з'ясування місцезнаходження і стану людей, установлення з ними зв'язку і визначення обсягу і характеру необхідної допомоги.

9. Рятування постраждалих, що перебувають над поверхнею води (дерева, дахи та незатоплені поверхи будівель і споруд), здійснюється незруйнованими безпечними маршрутами або з використанням наявного оснащення (рятувальних

мотузок, поясів, штурмової драбини, канатних доріг) з подальшою евакуацією плавзасобами в безпечне місце.

Крім того, для вилучення постраждалих з верхніх поверхів будівель використовуються вертольоти з рятувальниками РПДГ на борту. Вертольоти мають бути обладнані спеціальними десантними та евакуаційними засобами. Рятування постраждалих з режиму зависання вертольота здійснюється підніманням постраждалих на борт за допомогою бортової лебідки або перенесення на шнурі роликового спускового пристрою вертольота з верхніх поверхів будівель на безпечну земну поверхню (застосовується тільки разом з рятувальником РПДГ).

10. Рятування постраждалих з поверхні води здійснюється такими способами:

- піднімання на борт плавзасобу;
- буксирування рятувальником уплав;
- використання табельних і підручних рятувальних засобів;
- піднімання на борт вертольота за допомогою бортової лебідки або перенесення на шнурі роликового спускового пристрою вертольота з поверхні води на берег (застосовується тільки разом з рятувальником РПДГ).

4. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних з ураганом, буревієм

1. Наслідками НС (небезпечних подій), пов'язаних з ураганом, буревієм, є: травмування (ураження) та загибель людей і тварин; порушення функціонування (руйнування) систем життєзабезпечення населення;

- пошкодження (руйнування) будівель і споруд;
- пошкодження (руйнування) залізничних і автомобільних шляхів;
- порушення транспортного сполучення до населених пунктів (територій);
- знищення врожаю сільськогосподарських культур;
- виникнення пожеж;
- утворення буреломів.

2. Особливість дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних з ураганом, буревієм полягає у необхідності:

- пошуку постраждалих, рятування людей, надання домедичної допомоги, організації психологічної допомоги і життєзабезпечення населення;
- дотримання вимог щодо безпечного ведення рятувальних робіт у зонах руйнувань, ужиття рятувальниками додаткових заходів безпеки праці, забезпечення своєчасного надання допомоги постраждалим рятувальникам;
- утримання в постійній готовності резервних пошуково-рятувальних формувань до проведення АРІНР.

3. Під час проведення розвідки після завершення дії урагану, буревію встановлюються:

- характер та межі зони руйнувань;

наявність, кількість, стан постраждалих;
 наявність небезпечних факторів (загоряння, пожежі, підтоплення, пошкодження електромереж тощо) та ступінь їхньої загрози постраждалим і рятувальникам.

4. На основі даних розвідки проводиться оцінка обстановки, що включає такі питання:

можливість проведення АРІНР наявними силами та засобами;
 необхідність залучення аварійних служб (комунальної, енергетики, медичної тощо).

5. На підставі результатів оцінки обстановки визначаються заходи щодо:

порядку та місця розшуку постраждалих;
 виклику додаткових сил та засобів;
 застосування інженерної техніки;
 послідовності проведення відновлювальних робіт (відключення пошкоджених комунікацій, розбирання завалів, укріплення або руйнування нестійких конструкцій тощо).

Після цього зона НС розподіляється на ділянки та визначаються завдання підрозділам, залученим до проведення АРІНР.

5. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із землетрусом

1. Наслідками НС (небезпечних подій), пов'язаних із землетрусом, є:
 травмування (ураження) та загибель людей і тварин;
 руйнування (пошкодження) будівель і споруд, під уламки яких потрапляють люди;
 виникнення масових пожеж і виробничих аварій;
 затоплення населених пунктів і цілих районів;
 руйнування (пошкодження) систем життєзабезпечення населення, енерго-, газо-, водопостачання;
 руйнування (пошкодження) залізничних і автомобільних шляхів;
 порушення транспортного сполучення до населених пунктів (територій).

2. Особливість дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із землетрусом полягає у необхідності:

проведення розвідки зони НС у цілодобовому режимі із залученням авіації, безпілотних літальних апаратів та інших технічних засобів;

пошуку постраждалих, рятування людей, надання домедичної допомоги, організації психологічної допомоги і життєзабезпечення населення;

дотримання вимог щодо безпечного ведення рятувальних робіт у зонах руйнувань, ужиття рятувальниками додаткових заходів безпеки праці, забезпечення своєчасного надання допомоги постраждалим рятувальникам;

утримання в постійній готовності резервних пошуково-рятувальних формувань до проведення АРІНР.

3. Під час розвідки зони НС встановлюються:
 характер та межі зони руйнувань;
 наявність, кількість, стан постраждалих;
 наявність небезпечних факторів (загоряння, пожежі, підтоплення, пошкодження електромереж тощо) та ступінь їхньої загрози постраждалим і рятувальникам;
 загроза подальшого руйнування конструкцій;
 розміщення в зоні НС підприємств ядерно-енергетичного комплексу, об'єктів підвищеної безпеки;
 наявність та стан шляхів евакуації постраждалих з небезпечної зони.

4. На основі даних розвідки проводиться оцінка обстановки, що включає такі питання:
 можливість проведення АРІНР наявними силами та засобами;
 необхідність залучення додаткових сил аварійних служб (комунальної, енергетики, медичної тощо).

5. На підставі результатів оцінки обстановки визначаються заходи щодо:

послідовності та місць пошуку постраждалих, надання їм домедичної допомоги;
 залучення додаткових сил і засобів;
 застосування інженерної техніки;
 послідовність проведення відновлювальних робіт (відключення пошкоджених комунікацій, ліквідація пожеж у завалах, укріплення або руйнування нестійких конструкцій).

Після цього зона НС розподіляється на ділянки та визначаються завдання підрозділам щодо проведення АРІНР.

6. Під час проведення АРІНР перевіряються місця найбільш імовірного перебування постраждалих (приміщення з масовим перебуванням людей), частини споруд, що зазнали найменших ушкоджень, та впроваджуються заходи щодо надання допомоги постраждалим.

7. Під час проведення АРІНР застосовуються такі методи ведення пошуку:
 візуальне обстеження постраждалої території обльотом зони руйнування на вертольотах або з використанням безпілотних літальних апаратів, опитування очевидців та врятованих постраждалих;

просте прослуховування – рятувальники проходять завали шеренгами з інтервалом 3 – 4 метри. Проводиться простукування водопровідних труб для виявлення постраждалих під завалами;

прослуховування із застосуванням методу тріангуляції – три рятувальники стають у вершинах умовного рівнобедреного трикутника обличчям один до одного і ведуть прослуховування, цей метод дозволяє точніше визначити місцезнаходження джерела звуку;

метод візуального зондування – рятувальники оглядають вільний простір під завалами, використовуючи вузькі щілини, пробиті отвори невеликого діаметра;

пошук з використанням пошукових собак (під час ведення пошуку таким методом не допускається відволікати собак сторонніми звуками, заходити у визначену зону пошуку та проводити будь-які інші роботи);

тепловий метод полягає у визначенні місцезнаходження постраждалого за допомогою тепловізора;

акустичний метод полягає у прослуховуванні завалів із застосуванням спеціальних приладів-геофонів.

8. Обстеження пошкоджених (зруйнованих) будинків слід розпочинати з огляду їхніх зовнішніх сторін у межах проектної забудови або по периметру. Огляд внутрішніх приміщень проводять пошуково-рятувальні розрахунки, які, послідовно переміщуючись окремими секціями, обходять усі приміщення, що збереглися.

Шлях доступу до постраждалого має відповідати таким критеріям: найпряміший, найшвидший, найбезпечніший для потерпілого та рятувальника.

6. Дії підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із зсувом, селем

1. Наслідками НС (небезпечних подій), пов'язаних із зсувом, селем, є: травмування (ураження) та загибель людей; пошкодження (руйнування) будівель і споруд; пошкодження (руйнування) систем життєзабезпечення населення, енерго-, газо-, водопостачання; пошкодження (руйнування) залізничних і автомобільних шляхів; порушення транспортного сполучення до населених пунктів (територій).

2. Особливість дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із зсувом, селем, полягає у необхідності:

проведення розвідки зони НС у цілодобовому режимі із залученням авіації, безпілотних літальних апаратів та інших технічних засобів;

пошуку постраждалих, рятування людей, надання домедичної допомоги, організації психологічної допомоги і життєзабезпечення населення;

дотримання вимог щодо безпечного ведення рятувальних робіт у зонах руйнувань, ужиття рятувальниками додаткових заходів безпеки праці, забезпечення своєчасного надання допомоги постраждалим рятувальникам;

утримання в постійній готовності резервних пошуково-рятувальних формувань до проведення АРІНР.

Під час розвідки зони НС встановлюються:

характер і межі зони руйнувань;

наявність, кількість, стан постраждалих;

наявність небезпечних факторів (загоряння, пожежі, підтоплення, пошкодження електромереж тощо), ступінь їхньої загрози постраждалим і рятувальникам;

загроза подальшого руйнування конструкцій;
розміщення в зоні НС підприємств ядерно-енергетичного комплексу, об'єктів підвищеної небезпеки;
наявність і стан шляхів евакуації постраждалих з небезпечної зони.

3. На основі даних розвідки проводиться оцінка обстановки, що включає:
можливість проведення АРІНР наявними силами та засобами;
необхідність залучення додаткових сил.

4. Під час проведення АРІНР з'ясовуються:
місцезнаходження постраждалих (відмічається чітко видимими орієнтирами), за можливості з ними встановлюється зв'язок;
стан постраждалих та необхідний обсяг надання домедичної та екстреної медичної допомоги;
способи вилучення постраждалих.
Залежно від наявності сил і засобів АРІНР здійснюють з використанням такої інформації:
від очевидців;
за візуальними ознаками (за залишками одягу та речей на поверхні застabilізованого прошарку);
за показаннями приладів пошуку (газоаналізаторів, зондів, магнітометрів, тепловізорів, акустичних систем);
за результатами роботи пошукових собак.

5. Роботи з деблокування постраждалих проводяться залежно від їхнього місцезнаходження (під скальними, ґрунтовими, земляними, сніговими завалами, сільовими потоками, уламками будівельних конструкцій, у замкнених приміщеннях, на верхніх поверхнях порушених будівель).

Постраждалих, які перебувають під завалами, деблокують за допомогою засобів малої механізації та шанцевого інструмента. При цьому необхідно в найкоротший строк забезпечити постраждалим доступ повітря, надання домедичної допомоги, евакуацію до закладів охорони здоров'я або у безпечні райони, заходи щодо психологічного забезпечення.

Інженерна техніка використовується під час виконання великих обсягів робіт та обмеження у часі для утворення траншей уперек сходу зсуву (селю) та забезпечення деблокування людей.

7. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій) унаслідок вибуху

1. Унаслідок вибуху можливі руйнування будівель і споруд, утворення окремих завалів, виникнення нових вибухів і масштабних пожеж через промислові аварії, може статися замикання в електричних мережах, розгерметизація цистерн для зберігання займистих речовин, виникнення осередків ураження різними токсичними чинниками, ураження людей і тварин.

Під час зазначених аварій обстановка характеризується за такими параметрами: площа пожежі та зона теплової дії; ураження обслуговувального

персоналу об'єкта і загроза населенню найближчих житлових будинків під час вибухів від вогню і задимлення; руйнування будинків, споруд і виникнення завалів; пошкодження зовнішнього і внутрішнього протипожежного водопостачання, стаціонарних систем пожежогасіння, технологічного обладнання тощо.

2. Дії підрозділу на пожежо- і вибухонебезпечному об'єкті включають насамперед проведення розвідки як на об'єкті, так і на прилеглий до нього території. Під час організації розвідки особлива увага звертається на можливість повторних вибухів, наявність постраждалих під час вибухів на об'єкті та в найближчих житлових будинках, ступінь руйнування будинків, споруд, місця виникнення завалів, наявність та справність зовнішнього протипожежного водопостачання, стаціонарних систем пожежогасіння тощо.

3. Під час проведення розвідки встановлюються райони та характер пожеж, визначаються основні напрямки введення сил і засобів для проведення АРІНР та гасіння пожеж, напрямок і швидкість поширення вогню, зони загазованості, наявність загрози населенню; межі району локалізації та гасіння пожеж; місцезнаходження потерпілих; наявність ділянок сильного задимлення, характер руйнування резервуарів (сховищ) і трубопроводів; місця можливого розливу нафтопродуктів і сильнодіючих отруйних речовин; наявність водоймищ, справних джерел водопостачання, запасів спеціальних вогнегасних речовин та стан під'їзних шляхів, безпечні місця зосередження сил і засобів, збору евакуйованих людей.

4. На основі даних розвідки проводиться оцінка обстановки та визначаються:

- заходи з організації рятування людей, порядку надання допомоги постраждалим та залучення для цього необхідних засобів;
- основні тактичні прийоми з ліквідації наслідків НС;
- рубежі локалізації і гасіння пожеж;
- напрямки і шляхи відходу особового складу в разі загрози вибуху або викиду нафтопродуктів;
- організація зовнішнього протипожежного водопостачання;
- засоби захисту особового складу від небезпечних факторів;
- необхідність проведення стабілізації будівельних та інших конструкцій.

5. Найважливішим завданням є пошук і деблокування постраждалих із зруйнованих будівель. Роботи за технологічним принципом розподіляються на три основні види:

деблокування постраждалих, які перебувають під уламками будівельних конструкцій;

деблокування постраждалих із замкнених приміщень;

рятування людей з верхніх поверхів зруйнованих будівель.

Виконання робіт з деблокування постраждалих здійснюється такими способами:

послідовне розбирання завалів;

влаштування лазів;
утворення тунелю в ґрунті під завалом;
пробивання отворів у стінах та перекриттях.

6. Під час виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією аварії внаслідок вибуху, організовуються заходи для захисту особового складу і техніки від ураження внаслідок можливого повторного вибуху (вибухова хвиля, осколки і уламки конструкцій, тепловий вплив, ураження органів дихання продуктами горіння).

Одночасно здійснюються заходи щодо рятування людей з палаючих, зруйнованих будинків і зон задимлення, надання їм домедичної та екстреної медичної допомоги, евакуації до закладів охорони здоров'я.

Аварійно-рятувальні та інженерні підрозділи роблять проїзди і проходи, здійснюють обвалування або відведення горючих (отруйних) рідин, що розлилися, у безпечні місця, відключають пошкоджені цистерни (ємності), апарати, механізми і трубопроводи.

8. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах

1. Під час виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах можливі:
викиди небезпечних хімічних речовин у довкілля;
пожежі з виділенням токсичних речовин;
забруднення об'єктів і місцевості в осередках аварії та на шляху розповсюдження хмари;
зони задимлення у поєднанні з токсичними продуктами.

Під час аварії діють декілька факторів ураження: пожежі, вибухи, хімічне забруднення повітря і місцевості, а за межами об'єкта – забруднення довкілля. Аварії на хімічно небезпечних об'єктах характеризуються високою швидкістю формування і дією небезпечних факторів. Заходи щодо захисту особового складу та населення, локалізації та ліквідації наслідків аварії проводяться в мінімальні строки.

2. Під час прямування до місця проведення АРІНР керівник підрозділу через оперативно-диспетчерську службу встановлює прогнозовані межі хімічного забруднення, характеристику небезпечних хімічних речовин, небезпечну зону, дає особовому складу команду до застосування засобів індивідуального захисту та використання приладів хімічної розвідки.

Особовий склад підрозділів ОРС ЦЗ (за винятком об'єктових) допускається до проведення АРІНР тільки після інструктажу з питань безпеки праці, що проводять уповноважені інженерно-технічні працівники об'єкта, та надання письмового допуску із зазначенням місця проведення робіт, їх змісту та заходів безпеки.

3. До заходів з проведення АРІНР під час аварії на небезпечних хімічних об'єктах входять: розвідка осередку ураження з метою встановлення характеру руйнувань, типу хімічної речовини та її небезпечних концентрацій, межі зони

забруднення, напрямку та швидкості розповсюдження небезпечних хімічних речовин, строку дії джерела забруднення, своєчасне оповіщення працівників ОРС ЦЗ про виникнення загрози ураження хімічно небезпечними речовинами об'єктів та населених пунктів, яким загрожує небезпека, локалізація та ліквідація осередків ураження; проведення дегазації будівель та споруд, місцевості, техніки, автотранспорту, засобів індивідуального захисту, санітарної обробки особового складу та постраждалого населення, надання домедичної допомоги постраждалим, евакуація їх до закладів охорони здоров'я, участь в евакуації населення в безпечні райони та його розміщення.

4. Під час проведення рекогносцировки району аварії визначаються: масштаб аварії і загальний порядок її ліквідації, можливі зони забруднення небезпечними хімічними речовинами відповідно до метеорологічних умов, необхідна кількість сил і засобів для проведення хімічної розвідки та ліквідації наслідків НС.

5. Під час проведення АРІНР на хімічно небезпечних об'єктах визначаються: особливості об'єкта, характер і масштаб аварії, завдання підрозділам ОРС ЦЗ, обсяги робіт, способи їх проведення, час початку та завершення робіт, заходи безпеки під час проведення АРІНР та механізм застосування засобів індивідуального захисту, маршрути виходу із зони хімічного забруднення, алгоритм евакуації постраждалих, місця розташування медичних підрозділів, район збору після виконання завдань.

6. Додатково вказуються:

підрозділам РХБ захисту – визначення меж хімічного забруднення в зоні НС на маршрутах слідування; ділянки місцевості та об'єкти, що підлягають дегазації, порядок та способи дегазації; пункти приготування дегазуючих розчинів та зарядки техніки; час початку і закінчення дегазаційних робіт; місце і час розгортання пункту спеціальної обробки; місце забору води для санітарно-технічних потреб; маршрут руху;

аварійно-рятувальним підрозділам – ділянки (об'єкти) робіт, види, обсяги і строки проведення рятувальних та інших невідкладних робіт, місця ліквідації наслідків аварій, насамперед на комунікаціях (технологічних лініях) з небезпечними хімічними речовинами, алгоритм евакуації постраждалих, маршрути руху до осередку ураження;

інженерним підрозділам – види, обсяги робіт і способи їх виконання, місця влаштування захисних валів або периметра обвалування, напрямних каналів, що обмежують розлив небезпечних хімічних речовин, час початку і закінчення робіт, маршрут руху;

резервним силам – склад, район розташування, час готовності до виконання завдання, маршрут руху до осередку ураження (ділянки, об'єкта робіт).

7. Хімічна розвідка організовується перед введенням основних сил, залучених до проведення АРІНР.

Розвідка осередку аварії проводиться тільки з використанням ізолювальних засобів індивідуального захисту органів дихання та шкіри.

8. Під'їзд до місця аварії здійснюється з підвітряної сторони, сили та засоби розташовуються на безпечних відстанях від зони аварії з можливістю швидкої передислокації в безпечні райони.

9. Підрозділи РХБ захисту визначають тип небезпечної хімічної речовини та її концентрацію, установлюють і позначають межі зон (ділянок) забруднення, шляхи обходу зон хімічного забруднення, напрямок поширення забруднення повітря, місця можливого перекриття трубопроводів, шляхи введення сил на ділянки, об'єкти робіт, місцезнаходження постраждалих, визначають місця і характер пошкодження комунальних і енергетичних мереж, здійснюють відбір проб, надають їх до стаціонарних хімічних лабораторій для проведення аналізу.

Основними завданнями поста хімічного спостереження є спостереження за метеорологічною обстановкою і своєчасне виявлення хімічного забруднення території в межах зони відповідальності.

Під час пошуку постраждалих пости хімічного спостереження здійснюють періодичне або постійне хімічне спостереження поблизу району виникнення НС.

Пошук постраждалих проводиться насамперед на робочих місцях, шляхах евакуації, на території, починаючи з місць, розташованих поблизу джерела аварії.

Якщо небезпечна хімічна речовина важча за повітря, пошук постраждалих першочергово проводиться на нижчерозташованих поверхах будівель та у підвалах, а також на занижених ділянках території.

Якщо небезпечна хімічна речовина легша за повітря, то пошук постраждалих першочергово проводиться на верхніх поверхах.

Евакуація постраждалих з небезпечної зони проводиться найкоротшим шляхом до пункту прийому постраждалих.

10. Підрозділи РХБ захисту разом з пожежно-рятувальними та інженерно-технічними підрозділами проводять дегазацію місцевості, виробничих територій, споруд і обладнання, забруднених хімічно небезпечними речовинами.

Насамперед дегазуються під'їзні та внутрішні об'єктові дороги, шляхи евакуації постраждалих, майданчики посадки їх у транспорт, місця розливу небезпечних хімічних речовин.

За потреби місця розливу небезпечних хімічних речовин обваловують, речовини з пошкоджених ємностей перекачують у непошкоджені з подальшою дегазацією пошкоджених, ставлять водяні завіси, проводять дегазацію небезпечних хімічних речовин.

11. Після проведення АРІНР в осередку хімічного забруднення підрозділи ОРС ЦЗ здійснюють повну спеціальну обробку техніки та особового складу. Пункт спеціальної обробки розгортається на незабрудненій місцевості на межі маршрутів виходу із зони хімічного забруднення. Після проведення спеціальної обробки підрозділи виводяться у вихідні райони (райони зосередження) для підготовки їх до подальших дій.

9. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах

1. Аварії на радіаційно небезпечних об'єктах можуть супроводжуватися як зовнішнім, так і внутрішнім опроміненням людини радіоактивними речовинами, що потрапили внаслідок аварії в довкілля.

2. Ліквідація наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах здійснюється силами раніше створеного формування, особовий склад якого має бути заздалегідь навчений, поінформований про радіаційну ситуацію в місцях виконання робіт та віднесений до складу аварійного персоналу.

3. Підрозділи ОРС ЦЗ проводять радіаційну розвідку та спостереження, локалізацію і гасіння пожеж, дезактивацію території, будівель, споруд, техніки, обмундирування, спецодягу та засобів захисту, санітарну обробку особового складу та населення, здійснення дозиметричного контролю, пилоподавлення та огороження зон радіоактивного забруднення.

На час робіт в умовах радіаційної аварії особовий склад підрозділів ОРС ЦЗ відноситься до аварійного персоналу та прирівнюється до категорії А. При цьому він має бути забезпечений так само, як і основний персонал усіма табельними і спеціальними засобами індивідуального і колективного захисту (спецодяг, засоби захисту органів дихання, зору і відкритих поверхонь шкіри, засоби дезактивації тощо), а також системою вимірювання і реєстрації отриманих під час проведення робіт доз опромінення.

Аварійний персонал слід постійно інформувати про вже отримані та можливі дози опромінення і можливу шкоду для здоров'я. Обмеження опромінення особового складу формувань, зайнятого на аварійних роботах, виконується таким чином, щоб не було перевищено встановлених значень регламентів першої групи для категорії А.

4. Допускається заплановане підвищене опромінення осіб зі складу аварійного персоналу (за винятком жінок, а також чоловіків віком до 30 років) у випадках, якщо роботи в зоні аварії поєднуються із:

втручанням для запобігання серйозним наслідкам для здоров'я людей, які опинилися в зоні аварії;

зменшенням чисельності осіб, які можуть зазнати аварійного опромінення (запобігання великим колективним дозам);

запобіганням такому розвитку аварії, що може призвести до катастрофічних наслідків.

Під час ліквідації наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах застосовується комплекс заходів з метою запобігання перевищенню величини сумарного опромінення – 100 мЗв (подвоєне значення максимального ліміту ефективної дози професійного опромінення за один рік).

5. У разі здійснення заходів, у яких доза може перевищити максимальний ліміт дози, працівники, які виконують такі роботи, мають бути з добровольців, які пройшли медичне обстеження, причому кожний із них має бути чітко і

всесторонньо проінформований про ризик подібного опромінення для здоров'я, пройти попередню підготовку і дати письмову згоду на участь у таких роботах.

6. У деяких випадках, коли роботи виконуються з метою збереження життя людей, слід ужити всіх можливих заходів для того, щоб особовий склад підрозділів ОРС ЦЗ, який виконує такі роботи, не отримав еквівалентну дозу на будь-який з органів (включаючи рівномірне опромінення всього тіла) понад 500 мЗв. Виконання цієї вимоги забезпечує запобігання детерміністичним ефектам.

7. У разі отримання учасником АРІНР дози опромінення понад 500 мЗв проводиться його кваліфіковане медичне обстеження, за результатами якого приймається рішення щодо подальшої участі рятувальника в роботах.

8. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ після прибуття на місце аварії аналізує масштаби і характер можливого радіоактивного забруднення, його вплив на дії особового складу підрозділу, встановлює маршрути розвідки, рівні радіаційного забруднення, які необхідно відмічати спеціальними знаками, та характер позначення меж забрудненої ділянки, ставить завдання та організовує взаємодію підпорядкованих підрозділів.

9. У разі постановки завдань на проведення АРІНР зазначаються особливості об'єкта, характер і масштаб аварії, завдання підрозділам, час початку та завершення робіт, порядок зміни, обсяги робіт, способи їх проведення та об'єкти зосередження основних зусиль, заходи безпеки під час проведення робіт і порядок використання засобів захисту, місця розташування медичних підрозділів, шляхи та порядок евакуації постраждалих, район збору після виконання завдань.

10. Силами радіаційної розвідки вирішуються такі завдання:
визначення забруднення місцевості та повітря радіоактивними речовинами, передання інформації про стан забруднення керівництву;
визначення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання на маршрутах руху підрозділів ОРС ЦЗ та в зоні проведення АРІНР, позначення меж зон радіоактивного забруднення;
визначення (за потреби) шляхів обходу забруднених ділянок;
спостереження за радіаційною обстановкою;
метеорологічні спостереження;
відбирання проб та відправлення їх до спеціалізованих лабораторій;
визначення рівнів поверхневого забруднення радіоактивними речовинами об'єктів, техніки, майна;
дозиметричний контроль особового складу підрозділів ОРС ЦЗ після виходу із зони радіоактивного забруднення.

11. Для спостереження за радіаційною обстановкою створюються пости радіаційного спостереження. Для визначення зон радіоактивного забруднення, контролю за забрудненістю місцевості, техніки, майна, продовольства, води,

фуражу, відбору зразків об'єктів довкілля залучаються підрозділи радіаційної розвідки, сили та засоби наземної та повітряної розвідок.

З огляду на ймовірність потрапляння в зони великих рівнів радіоактивного забруднення, організовується постійний дозиметричний контроль за рівнями опромінення особового складу з метою недопущення опромінення поза встановленими лімітами.

12. Індивідуальний дозиметричний контроль особового складу підрозділів ОРС ЦЗ проводиться з метою своєчасного отримання даних про дози опромінення особового складу. За даними контролю визначаються режими роботи формувань та їх радіаційне ураження. Контроль організовується як груповий (з метою отримання інформації про середні дози опромінення для визначення режиму та категорій працездатності), так й індивідуальний (з метою отримання даних про дози кожної особи, визначення захисних заходів та встановлення ступеня важкості променевого ураження особовому складу формувань для цього видаються індивідуальні дозиметри).

Контроль за опроміненням особового складу підрозділів ОРС ЦЗ, що перебувають на забрудненій місцевості, проводиться безперервно. Дози опромінення фіксуються в індивідуальних картках обліку доз опромінення. Дозиметричний контроль радіоактивного забруднення техніки, майна, одягу, взуття, засобів індивідуального захисту тощо проводиться під час виходу особового складу із зони радіоактивного забруднення.

13. Під час визначення завдань керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ визначає ділянки (об'єкти), на яких потрібно зосередити основні зусилля, черговість, обсяг і строки виконання робіт, склад змін, порядок роботи та відпочинку, використання засобів захисту, встановлену дозу опромінення особового складу і заходи щодо захисту на випадок можливих подальших радіоактивних викидів, дії підрозділів для завершення робіт на цьому об'єкті.

14. Організація та ведення АРІНР у зоні радіоактивного забруднення вимагають проведення комплексу заходів з радіаційної безпеки, спрямованих на зниження зовнішнього і внутрішнього опромінення особового складу, виключення занесення радіоактивного бруду на чисті території та в житлові приміщення.

15. Комплекс заходів з радіаційної безпеки включає:

- суворе нормування радіаційного фактора (захист часом, відстанню, робота за нарядами-допусками);
- медичний огляд усіх залучених до АРІНР і вирішення за його результатами питання щодо допуску до роботи;
- інструктаж з питань радіаційної безпеки; систематичний контроль за динамікою радіаційної обстановки і визначення на його основі допустимої тривалості роботи на конкретній забрудненій ділянці, у приміщенні тощо;
- індивідуальний дозиметричний контроль і облік опромінення всіх працюючих;
- організацію індивідуального захисту особового складу;

локалізацію забруднення та санітарно-пропускний режим, що виключає розповсюдження радіаційного забруднення з осередків проведення робіт;
організацію санітарної обробки та систематичної дезактивації спецодягу, спецвзуття, інших засобів індивідуального захисту.

16. В аварійному осередку необхідно діяти відповідно до спеціально розробленого плану, використовуючи аварійні комплекти засобів індивідуального захисту. При цьому особлива увага приділяється індивідуальному захисту органів дихання особового складу аварійних бригад і такій організації зберігання аварійних комплектів, що забезпечує їх отримання в мінімальний строк.

17. Для виключення розповсюдження радіоактивного забруднення за межі аварійної зони та зменшення ймовірності надходження радіоактивних речовин в організм рятувальників слід організувати санпропускник на межі зон, де організують миття та перевдягання особового складу після закінчення робіт, пов'язаних із радіоактивним забрудненням шкіри та спецодягу.

18. Виходячи за межі зони радіоактивного забруднення, кожен рятувальник зобов'язаний:

- зняти у спеціально відведеному місці додаткові засоби індивідуального захисту (бахили, нарукавники, костюми короткочасного застосування, гумові рукавички тощо) та здати їх на дезактивацію;

- зняти у «брудному» відділенні санпропускника основне спецвзуття, верхній одяг, шапочку і у разі забруднення їх вище допустимих величин здати на дезактивацію;

- зняти респіратор типу «Лепесток» та здати в радіоактивні відходи, респіратор типу «Пульс-М» здати на дезактивацію;

- прополоскати рот чистою водою, ретельно вимити руки чистою водою із застосуванням мила;

- зняти натільну білизну та здати її на дезактивацію;

- знову помити руки та перевірити рівень їх забруднення.

19. У разі перевищення допустимого рівня забруднення шкіри:

- провести повторну обробку із застосуванням спеціалізованих препаратів для дезактивації;

- ретельно вимити тіло під душем із застосуванням мила, витертися рушником та пройти перевірку чистоти шкіри тіла;

- у разі виявлення забруднення шкіри, що перевищує допустимі рівні, повторити обробку під душем;

- у чистому відділенні санпропускника одягнути чистий одяг та взуття.

Майно, забруднення якого не перевищує допустимих рівнів, зберігається в шафах до наступного використання.

20. Після кожного використання в зоні радіоактивного забруднення обов'язково дезактивуються спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Слід встановити граничний рівень забруднення дезактивованого майна,

у разі перевищення якого дезактивація вважається недоцільною та майно переводиться в розряд радіоактивних відходів (наприклад, перевищення допустимого рівня в 5–10 разів).

Для дезактивації додаткових засобів індивідуального захисту має бути виділено спеціальну ділянку або приміщення в зоні санітарних шлюзів чи організовано пункти санітарної обробки. Для дезактивації засобів індивідуального захисту органів дихання, а також їх подальшого технічного обслуговування, збереження та видачі необхідно виділити спеціальні приміщення – респіраторні. Дезактивація протигазів та респіраторів проводиться відповідно до інструкції з їх використання.

10. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС або небезпечних подій на водному об'єкті

1. НС або небезпечна подія на водному об'єкті призводить до загрози життю і здоров'ю людей, пошкодження або затоплення плавзасобів, забруднення акваторії. Наслідки такої ситуації зумовлюють тривале перебування постраждалих у воді, блокування їх у затопленому об'єкті, зникнення безвісти на плавзасобах і без них, втрату матеріальних цінностей, що перевозилися по воді, затоплення плавзасобів та інших об'єктів, забруднення акваторії.

2. НС або небезпечна подія на водному об'єкті характеризується складністю визначення місця пошуку на акваторії, постійними змінами координат та розміру району пошуку внаслідок впливу гідро-, метеоумов (течії, глибини, погодних умов тощо), необхідністю загальної координації діяльності залучених органів управління і сил, екстремальними умовами рятування людей з поверхні води і підводних пошуково-рятувальних робіт, застосуванням сорбентів та бонових загороджень у разі забруднення акваторії.

3. До ліквідації НС або небезпечних подій на водних об'єктах залучаються органи управління та підрозділи ОРС ЦЗ, атестовані для проведення АРІНР на водних об'єктах.

4. Збір даних про НС або небезпечну подію на водному об'єкті проводиться з усіх джерел, опитуються свідки та родичі зниклих, установлюються кількість зниклих людей, плавзасобів, наявність індивідуальних та колективних рятувальних засобів, можливий маршрут руху, місця останнього контакту зі зниклими, погодні умови на момент зникнення.

5. Оцінка обстановки на водному об'єкті включає:

оцінку району можливого пошуку, гідро-, метеоумов (течія, крига, глибини, погодні умови тощо);

визначення складності та обсягів пошукових і рятувальних робіт, можливостей підрозділу та взаємодіючих сил щодо виконання завдань на воді (наявність плавзасобів, рятувального та водолазного спорядження тощо, рівень підготовки рятувальників та кваліфікація водолазного складу), потреби в залученні додаткових сил (водолазних, плавзасобів, авіації).

6. На підставі аналізу інформації про можливі місце і час виникнення НС проміжок часу між часом виникнення ситуації та часом прибуття аварійно-рятувального підрозділу, можливого переміщення об'єкта пошуку за час, що сплинув, розраховується радіус району пошуку та його межі, визначаються вихідний пункт пошуку, схема пошуку (по квадратах, що розширюються, по секторах, паралельними галсами (профілями), спільно з плавзасобами і авіацією) та спосіб пошуку – надводний пошук на акваторії або водолазами і технічними засобами підводного пошуку на дні акваторії.

7. Працівникам ОРС ЦЗ доводяться заходи безпеки під час проведення робіт, межі району пошуку, вихідний пункт та схема пошуку, уточнюється алгоритм приведення в готовність плавзасобів, рятувального та водолазного спорядження, технічних засобів надводного та підводного пошуку, розподіляються обов'язки і завдання між працівниками, визначається час початку робіт, організація зв'язку, надання домедичної допомоги постраждалим.

8. У разі залучення авіації до пошукових робіт та виявлення постраждалих над водною поверхнею екіпаж пошуково-рятувального повітряного судна проводить маркування місця лиха за допомогою димів, маркерів, які фарбують воду, буїв, що знаходяться на плаву, радіо- або радіолокаційних маяків та інших засобів, які є на борту. Для евакуації постраждалих на водній поверхні командир пошуково-рятувального вертольота оцінює можливість виконання евакуації з води.

Десантування з літаків виконується тільки парашутним способом. Спочатку десантуються плавзасоби, потім – РПДГ.

Десантування з вертольотів може виконуватися:

парашутним способом;

безпарашутним десантуванням рятувальників РПДГ (з висоти 4–5 м, на швидкості 20–25 км/год);

з режиму висіння пошуково-рятувального вертольота за допомогою спускового пристрою роликового або бортової лебідки.

Екіпаж пошуково-рятувального повітряного судна по радіо, а за відсутності радіозв'язку – за допомогою встановлених візуальних сигналів здійснює спрямування кораблів та малих (маломірних) суден у зону НС (надзвичайної події).

Про місце затоплення повітряного, морського судна та десантування маркувальних засобів командир екіпажу зобов'язаний доповісти на пункт управління та за наявності пально-мастильних матеріалів знаходитися над об'єктом до отримання вказівок щодо подальших дій.

9. Рішення про призупинення АРІНР на водному об'єкті приймає Керівник робіт із НС у разі, якщо:

виникли ускладнені умови, що становлять небезпеку життю і здоров'ю рятувальників;

знайдено не всіх потерпілих, але прийнято рішення, що додаткові пошукові зусилля не принесуть успіху.

10. Рішення про повне припинення АРІНР на водному об'єкті приймає Керівник робіт із НС у разі, якщо:

установлено, що повідомлення про НС надіслано помилково;

особи більше не потребують допомоги;

постраждали особи перебувають за межами району пошуку і рятування України;

постраждалих осіб врятовано і роботи завершено;

незважаючи на вжиті заходи, потерпілих не знайдено, та немає жодного шансу, що вони виявляться живими.

Про завершення АРІНР на водному об'єкті Керівник робіт із НС повідомляє органам, підрозділам, організаціям і службам, залученим до АРІНР.

11. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час організації та проведення демеркуризації

1. Демеркуризація – видалення ртуті (її сполук) із забруднених поверхонь, а також зниження концентрації парів ртуті в приміщеннях до гранично допустимої.

2. Методи демеркуризації:

механічний – механічне видалення ртуті із забруднених поверхонь;

хімічний – оброблення ртутного забруднення поверхні демеркуризаторами (хімічними реагентами);

термічний – видалення ртуті за допомогою нагрівання забруднених поверхонь.

3. Оперативно-чергова (диспетчерська) служба підрозділу ОРС ЦЗ у разі надходження інформації щодо виявлення територій (приміщень), забруднених ртуттю або її сполуками:

інформує оперативно-координаційний центр територіального органу ДСНС;

направляє на місце події черговий підрозділ ОРС ЦЗ, оснащений необхідними засобами індивідуального захисту, демеркуризаторами і майном для виконання невідкладних першочергових робіт з евакуації людей, ізоляції забруднених приміщень і територій, проведення демеркуризації.

4. Комплекс робіт з демеркуризації приміщень (території) включає такі обов'язкові заходи:

обмеження доступу людей до території, забрудненої ртуттю;

обстеження приміщень (території) з метою виявлення осередків ртуті та визначення меж зон забруднення ртуттю і ретельного огляду поверхні;

механічне видалення ртуті із забруднених поверхонь (механічний метод демеркуризації) та підготовка поверхонь до хімічного оброблення;

позначення виявлених осередків ртуті попереджувальними знаками «Обережно – ртуть! Прохід заборонено» та огорожувальними стрічками;

оброблення забруднених поверхонь хімічними речовинами (хімічний метод демеркуризації);

видалення залишків сполук ртуті хімічними демеркуризаторами шляхом вологого прибирання;

передання зібраних ртутьвмісних відходів підприємствам, які мають ліцензію Мінприроди на провадження господарської діяльності з поводження з відходами, що містять ртуть та сполуки ртуті;

спеціальна обробка забруднених ртуттю техніки, приладів, засобів індивідуального захисту та санітарна обробка особового складу.

5. У разі розливу ртуті в приміщеннях необхідно:

використовувати у разі невідомої концентрації парів ртуті або її сполук виключно ізолювальні засоби захисту органів дихання;

першочергово організувати і провести евакуацію людей з приміщень, де розлита ртуть, та із приміщень, прохід до яких можливий лише через забруднену територію;

не допускати під час евакуації людей їх проходу забрудненою територією. Якщо зазначене неможливе, використати підручні матеріали (дошки тощо) для влаштування тимчасового чистого проходу;

здійснити провітрювання в приміщеннях, де розлита ртуть;

обстежити приміщення з метою виявлення осередків ртуті;

ізолювати забруднені приміщення та перекрити шляхи доступу до них (закрити двері, загородити проходи стрічками, виставити знаки «Обережно – ртуть! Прохід заборонено», виставити пости);

у разі виявлення масштабного забруднення та значної загрози населенню необхідно додатково залучити підрозділ РХБ захисту територіального органу ДСНС.

Після проведення заходів з ізоляції приміщень, обмеження доступу до них і завершення евакуації людей провести демеркуризацію механічним методом, обробити поверхні, з яких здійснено видалення ртуті, хімічним методом одним із демеркуризаторів.

Якщо на місце події прибула спеціалізована аварійно-рятувальна служба, яка має ліцензію Мінприроди на провадження господарської діяльності з поводження з відходами, що містять ртуть та сполуки ртуті, роботи щодо видалення (демеркуризації) ртуті виконуються цією службою.

Зберігання та транспортування ртутьвмісних відходів (відходів, що містять ртуть та сполуки ртуті, забруднені ртуттю будівельні конструкції тощо) здійснюються тільки в герметичних ємностях, стійких до механічного, хімічного та термічного впливу.

Після завершення робіт з демеркуризації особовий склад проводить заходи щодо спеціальної обробки:

взуття, спеціальний захисний одяг, рукавиці обробляє демеркуризаторами – мильно-содовим розчином чи розчином перманганату калію, після чого промиває їх чистою водою;

засоби захисту (спеціальні промислові респіратори з відповідним фільтром, протигази з відповідними промисловими коробками або ізолювальні засоби захисту органів дихання, спеціальний захисний одяг) знімає на відкритій місцевості або в спеціально обладнаному приміщенні.

6. У разі виявлення розливу ртуті на відкритій місцевості сили і засоби залучаються і діють згідно з пунктом 3 цієї глави.

Забруднена територія по периметру огорожується стрічкою та позначається попереджувальними знаками «Обережно – ртуть! Прохід заборонено».

7. У разі отримання інформації про розлив ртуті в житлових приміщеннях унаслідок механічного пошкодження ртутьвмісних приладів (медичного термометра тощо) сили і засоби залучаються та діють у порядку, визначеному в пункті 3 цієї глави.

У разі звернення мешканців житлових приміщень до чергової служби ДСНС їм надаються роз'яснення щодо першочергових дій:

приготувати розчин демеркуризаторів;

гумовою грушою, аркушами паперу з використанням совка зібрати рідку ртуть та помістити її у скляну банку з демеркуризаторами;

банку щільно закрити кришкою та поставити в безпечне місце без доступу до нього людей;

якщо ртуть була на доріжках, килимах – зібрати її і винести на відкриту місцевість, провести обов'язкову демеркуризацію;

у приміщенні, де виявлено розлив рідкої ртуті, промити підлогу демеркуризаторами;

через добу промити підлогу чистою водою.

12. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних з ДТП

1. ДТП характеризується необхідністю оперативного реагування, використання спеціальних засобів, негайного надання екстреної медичної допомоги постраждалим під час їх вилучення з деформованих транспортних засобів, постійного підтримання взаємодії з відповідними підрозділами, залученими до ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних з ДТП, організації заходів безпеки рятувальників під час проведення робіт.

2. До ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних із ДТП (на залізничних переїздах, під час транспортування небезпечних вантажів, зіткнення і перекидання автомобілів, пожежі на автотранспорті, падіння автомобілів з крутих схилів, потрапляння автомобілів під лавини, селі, падіння автомобілів у воду), залучаються підрозділи ОРС ЦЗ.

3. АРІНР у разі ДТП включають:

розвідку та оцінку обстановки;

запобігання вторинним чинникам;

стабілізацію транспортного засобу;

відключення акумуляторної батареї;

організацію доступу до постраждалих;

деблокування постраждалих;

надання домедичної допомоги постраждалим;

вилучення постраждалих з пошкодженого транспортного засобу; евакуацію постраждалих та передання їх бригадам екстреної медичної допомоги.

4. У разі ліквідації наслідків НС (небезпечних подій), пов'язаних з ДТП, на підрозділи ОРС ЦЗ покладаються завдання з рятування постраждалих та усунення загрози вторинних факторів ураження (ліквідація пожеж, локалізація дії небезпечних речовин, ліквідація загрози обвалу пошкоджених конструкцій тощо).

5. З прибуттям підрозділу ОРС ЦЗ на місце події проводиться обмеження руху транспортних засобів на автодорозі біля місця виникнення ДТП, розвідка, під час якої визначаються тип і стан аварійних транспортних засобів, положення і стан постраждалих, виявляється наявність або загроза виникнення вторинних факторів ураження.

6. Під час проведення оцінки обстановки, що склалася внаслідок ДТП, оглядається місце проведення АРІНР та визначаються шляхи забезпечення безпеки рятувальників під час їх виконання (інтенсивність руху транспорту, розташування аварійного транспортного засобу щодо проїзної частини, визначення меж робочих зон тощо), проводиться оцінка складності та обсягів АРІНР, можливостей залучених сил та засобів щодо їх виконання, впливу на виконання завдань метеоумов, часу доби та пори року.

7. Визначаються необхідні сили, засоби та способи дій, надається інформація керівнику підрозділу ОРС ЦЗ через систему оперативно-чергової служби, організовується взаємодія з відповідними підрозділами з питань установа режимів руху транспорту для безпечного проведення рятувальних робіт, надання домедичної, екстреної медичної допомоги та евакуації постраждалих.

8. Керівник підрозділу визначає завдання особовому складу, доводить заходи безпеки під час виконання робіт, установа межі робочих зон, технологію виконання робіт, розподіляє обов'язки між особовим складом, визначає порядок приведення в готовність засобів рятування та інструменту, призначає безпечні місця доступу до аварійного транспортного засобу і постраждалих, місця для безпечної стоянки транспортних засобів свого підрозділу, складування уламків і вантажу для усунення перешкод проведенню робіт, ставить завдання медперсоналу.

9. Роботи з деблокування постраждалих необхідно починати тільки після стабілізації ушкодженого транспортного засобу і вантажу, що перевозився, та закріплення інших нестійких об'єктів, які становлять небезпеку для особового складу під час проведення АРІНР.

Стабілізація аварійного транспортного засобу здійснюється шляхом його фіксації з метою недопущення розкачування, зсуву, перевертання, щоб запобігти отриманню додаткових травм постраждалими та забезпечити рятувальників під час проведення АРІНР.

З метою попередження загоряння аварійного транспортного засобу та запобігання додатковому травмуванню постраждалих унаслідок раптового спрацьовування систем пасивної безпеки (повітряні подушки і піротехнічні системи ременів безпеки) до початку АРІНР здійснюється відключення акумуляторної батареї.

10. Проводячи АРІНР у разі ДТП за участю гібридних та електромобілів, необхідно враховувати такі небезпечні фактори для особового складу та постраждалих:

- ураження електричним струмом (навіть у разі вилученого запобіжника для дезактивації високовольтної системи);

- вибухонебезпеку високовольтної акумуляторної батареї в разі перегрівання та ймовірність повторного загоряння після гасіння;

- ймовірність перекидання автомобіля, зумовлену великою вагою та місцем розміщення високовольтної акумуляторної батареї.

Проводячи АРІНР у разі ДТП за участю автомобілів з газобалонним (пошкодженим газобалонним) обладнанням, необхідно враховувати такі небезпечні фактори для особового складу та постраждалих:

- загроза вибуху газових балонів (резервуарів) під високим тиском;

- можливість травмування ударною хвилею або уламками газових балонів (резервуарів);

- наявність бензину в паливному баку в автомобілях з газобалонним обладнанням;

- руйнування конструкції автомобіля.

У разі деблокування постраждалих необхідно використовувати іскробезпечне обладнання.

11. Рятування людей організовується шляхом пріоритетного виконання робіт із забезпечення доступу до постраждалих з тяжкими травмами, першочергового проведення робіт щодо зниження або усунення дії вторинних факторів (механічне, теплове або хімічне ураження тощо) на постраждалих, використання найбільш простих шляхів для швидкого доступу до постраждалих і надання їм домедичної та екстреної медичної допомоги, негайного вилучення постраждалого із транспортного засобу у разі виникнення загрози ураження вторинними факторами або різкого погіршення стану травмованих. Рішення щодо негайного вилучення постраждалих із транспортного засобу приймається на підставі висновку медичного персоналу.

У разі якщо медичний персонал ще не прибув, а існує загроза життю чи здоров'ю постраждалих, рішення щодо вилучення постраждалих приймає керівник підрозділу, що проводить АРІНР.

12. Рішення про припинення АРІНР з ліквідації наслідків ДТП приймає Керівник робіт з НС після евакуації всіх постраждалих та усунення загрози ураження вторинними факторами.

13. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечної події) в метрополітені

1. Послідовність дій підрозділів ОРС ЦЗ визначається ПЛА на об'єктах метрополітену, вимоги до яких визначено у Правилах безпеки під час розробки родовищ рудних та нерудних корисних копалин підземним способом, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 23 грудня 2016 року № 1592, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 30 січня 2017 року за № 129/29997.

На підрозділи ОРС ЦЗ покладаються завдання з надання домедичної допомоги постраждалим, евакуації пасажирів з небезпечної зони (вагонів, що знаходяться на станції, платформ, розподільних залів, вестибюлів) та виведення їх на поверхню.

2. Керівник підрозділу ОРС ЦЗ з прибуттям на місце НС доповідає начальнику Штабу з ліквідації НС і діє за його вказівками відповідно до спільно прийнятих рішень.

Під час проведення розвідки визначаються обсяг робіт, шляхи евакуації та можливі способи організації зв'язку під час виконання АРІНР.

За результатами огляду місця проведення АРІНР визначаються заходи безпеки рятувальників, проводиться оцінка складності та обсягів рятувальних робіт, можливостей залучених сил і засобів щодо їх виконання, впливу вторинних факторів (задимленість, відсутність електропостачання, ураження хімічними речовинами тощо).

Визначаються необхідні сили, засоби та способи дій, надається інформація керівництву.

Організовується взаємодія з черговими службами, аварійними підрозділами метрополітену та системи екстреної медичної допомоги з питань визначення шляхів та порядку евакуації, надання допомоги з виведення пасажирів із станції, забезпечення проходу рятувальників до місця події, надання домедичної допомоги постраждалим на поверхні.

Організовується рятування людей шляхом надання домедичної допомоги постраждалим на місці, евакуації пасажирів з небезпечної зони та виведення їх на поверхню всіма спільно визначеними шляхами, передачі постраждалих працівникам екстреної медичної допомоги.

Керівник підрозділу визначає завдання особовому складу, доводить заходи безпеки під час виконання АРІНР, установлює ділянки проведення робіт, шляхи евакуації пасажирів та постраждалих на поверхню, розподіляє обов'язки між особовим складом, визначає порядок і способи зв'язку між рятувальниками під час виконання завдань.

14. АРІНР на висотних об'єктах житлового та промислового призначення

1. АРІНР на висотних об'єктах житлового та промислового призначення виконуються у випадках:

руйнування об'єктів, викликаних землетрусами, вибухами, саморуйнуванням тощо;
повеней, затоплень;
пожеж.

2. Безпосереднє виконання АРІНР включає:

вибір і організацію місць і способів закріплення мотузок;
підйом спорядження і рятувальників до постраждалого;
надання домедичної та екстреної медичної допомоги постраждалим;
укладання та закріплення постраждалих на ношах;
організацію страховки та самостраховки, навішування перил (за потреби), канатної дороги тощо;
спуск і транспортування потерпілого до рівня руху автотранспорту;
евакуацію постраждалих до закладів охорони здоров'я спеціалізованим санітарним транспортом;
дотримання заходів безпеки.

15. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення АРІНР у замкнутих просторах

1. До обмежених (замкнутих) просторів належать ємності (цистерни, баки, котли), колодязі, димоходи, вузькі проходи в тунелях і підвалах тощо.

Особливістю проведення АРІНР у замкнутих просторах є:

можливість накопичення газоподібних небезпечних хімічних речовин у великих концентраціях, вибухонебезпечних та отруйних газів, як наслідок – отруєння (знепритомлення) тих, хто працює у таких замкнутих просторах;
складність доступу рятувальників до постраждалих;
обмежена кількість часу на проведення АРІНР;
вірогідність зсувів (обвалів) ґрунту під час дій у земляних колодязях;
різке підвищення ґрунтових вод та зміщення кілець колодязів;
загроза вибуху або пожежі.

2. До роботи зі спуском у колодязь слід залучати не менше трьох рятувальників:

рятувальник, який спускається, повинен надягти рятувальний пояс з лямками, ізолювальний засіб індивідуального захисту органів дихання, надійно закріпитися запобіжною мотузкою, довжина якої має бути на 3 метри довшою, ніж глибина колодязя. Він повинен весь час слідкувати за своїм самопочуттям. У разі появи болю та шуму в голові необхідно подати сигнал про негайний підйом нагору;

другий рятувальник повинен підтримувати зв'язок з тим, хто перебуває в колодязі, тримати кінець мотузки і у разі потреби разом з третім рятувальником

негайно підняти рятувальника з колодязя і надати домедичну допомогу, не допускати безперервного перебування рятувальника в колодязі понад 10 хв;

третій рятувальник повинен слідкувати за обстановкою на території біля колодязя, не допускати до неї сторонніх осіб (особливо з відкритим вогнем), тварин, транспортні засоби. Надавати допомогу в підйомі рятувальника з колодязя, а під час проведення робіт подавати аварійно-рятувальне обладнання. Виконувати вказівки другого рятувальника (страхувальника), слідкувати за поданням повітря.

Робота в колекторах виконується ланкою, яка складається з 5 рятувальників. Один рятувальник – у колекторі, по одному спостерігачу – в колодязях, між якими знаходиться колектор, і по одному рятувальнику – на поверхні цих колодязів для підтримання зв'язку між рятувальниками, які перебувають у колекторі і колодязях, і надання в разі потреби допомоги.

Спостерігачі в колодязях повинні мати ізолювальні засоби індивідуального захисту органів дихання, рятувальник у колекторі – шланговий протигаз (ізолювальний засіб індивідуального захисту органів дихання).

У разі якщо проведення рятувальних робіт потребує перебування в замкнутому просторі двох рятувальників, кількість розрахунку (ланки) рятувальників збільшується.

Усі роботи в замкнутих просторах проводяться в ізолювальних засобах індивідуального захисту органів дихання з використанням спеціального обладнання та інструментів, освітлювальних приладів тощо у вибухозахищеному виконанні.

В умовах обмеженого простору за рішенням керівника АРІНР дозволяється спуск рятувальника, включеного в ізолювальний засіб індивідуального захисту органів дихання, закріплений на рятувальній мотузці вище рятувальника.

3. Рятувальні роботи проводяться безперервно до повного їх завершення.

Керівник робіт із НС у замкнутому просторі організовує оточення місця проведення робіт та медичне забезпечення.

4. З прибуттям підрозділу ОРС ЦЗ до місця проведення АРІНР, пов'язаних з роботами в обмежених (замкнутих) просторах:

уживаються заходи щодо знезараження зазначених просторів шляхом вентиляції або нейтралізації небезпечної хімічної речовини;

з'ясовується відстань, на якій працюватимуть рятувальники, від місця забору чистого повітря, тип небезпечної хімічної речовини, яка може там знаходитися, конструктивні особливості замкнутого простору, обсяг робіт, які необхідно виконати, та їх специфіка, шляхи та способи потрапляння в замкнутий простір рятувальників і евакуації постраждалих;

проводиться розрахунок сил та засобів, необхідних для проведення АРІНР; визначається персональний склад ланки рятувальників, які безпосередньо проводитимуть АРІНР, та тих, хто їх страхує.

5. Перед початком проведення АРІНР:

організовується перевірка готовності до застосування ізолювальних засобів індивідуального захисту органів дихання, електричних ліхтарів у

вибухобезпечному виконанні, іншого рятувального спорядження (сигнально-рятувальні шнури, рятувальні пояси, рятувальні мотузки, індивідуальні канатно-спускові пожежні пристрої тощо);

організовується вимір наявності небезпечних газів або хімічних речовин, установлюється їх концентрація та за можливості організовується провітрювання (вентиляція) замкнутого простору;

визначається організація зв'язку між тими, хто працює в замкнутому просторі і страхувальниками;

установлюються умовні сигнали в разі небезпеки для рятувальників, за якими проводитимуться рятувальні роботи (підйом постраждалих);

установлюється можливість подання (нагнітання) повітря до місця проведення робіт.

6. Під час проведення робіт в ізолювальних засобах індивідуального захисту органів дихання:

виставляється пост безпеки та здійснюються необхідні розрахунки щодо часу роботи в загазованому середовищі;

визначаються рятувальники, які проводитимуть роботи в замкнутому просторі та на свіжому повітрі;

визначається оснащення – рятувальник повинен бути забезпечений захисним одягом та ізолювальним засобом індивідуального захисту органів дихання, які можуть бути використані за тактико-технічними характеристиками заводу-виробника, спеціальним рятувальним поясом та рятувальною мотузкою;

організовується контроль відповідності спорядження рятувальника проведенню робіт;

установлюються сигнали управління.

7. Керівник робіт із НС у замкнутих просторах повинен:

пересвідчитися, що рятувальник обв'язаний навколо талії рятувальною мотузкою та забезпечений додатковим пожежним поясом з карабіном і рятувальною мотузкою для рятування постраждалих, кінці обох рятувальних мотузок знаходяться ззовні;

поставити завдання рятувальникам та дати команду на початок проведення робіт;

забезпечити контроль за ходом проведенням АРІНР до повного виконання завдання;

доповісти старшому начальникові про завершення АРІНР.

16. Дії підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення пошуково-рятувальних робіт з використанням службових собак

1. Пошук постраждалих за допомогою службових собак під час проведення АРІНР здійснюють кінологи зі спеціально навченими собаками (кінологічними розрахунками) разом з підрозділами ОРС ЦЗ, оснащеними спеціальним устаткуванням для розбирання завалів і транспортування людей.

На місці НС рятувальники-кінологи діють відповідно до наказів (рішень) Керівника робіт із НС та безпосереднього начальника.

2. Перед початком АРІНР проводиться розвідка з метою визначення: межі зони НС; зони пошуку, ймовірних місць перебування та кількості постраждалих; найбільш зручних шляхів підходу аварійно-рятувальних груп та транспорту.

Старший групи кінологічних розрахунків (начальник підрозділу) надає пропозиції Керівнику робіт із НС щодо ведення пошуково-рятувальних робіт з використанням службових собак.

Під час ведення пошукових робіт з використанням службових собак ураховуються:

площа території, що обстежується, на якій виділяються зони «А» (місця найбільш імовірного перебування постраждалих) і «Б» (місця можливого перебування постраждалих);

складність рельєфу місцевості;

метеорологічні умови;

фактори, що ускладнюють роботу собак (пожежі, задимленість, наявність їдких подразнювальних речовин, пил тощо);

кількість службових собак та особливості роботи кожної з них;

наявні сили і засоби рятувальних груп, умови зв'язку та взаємодії між ними.

Після визначення порядку ведення пошукових робіт з використанням службових собак старший групи кінологічних розрахунків (начальник підрозділу) ставить завдання кожному кінологу (кінологічному розрахунку).

3. Рятувальники-кінологи зі службовими собаками, які прибули на місце пошуку, повинні знати:

оперативну обстановку в районі ведення робіт;

межі зон «А» і «Б»;

точні межі своєї ділянки;

черговість послідовного опрацювання ділянок;

можливості службових собак у цій обстановці;

тактику використання службових собак;

сигнали зв'язку зі старшим групи кінологічних розрахунків (начальником підрозділу);

алгоритм взаємодії з рятувальниками;

необхідні заходи безпеки.

Час роботи собаки на ділянці не повинен перевищувати вісім годин з періодичними перервами на відпочинок (15 – 20 хв).

Ширина смуги, що обстежується собакою, має складати від 20 до 100 метрів.

Швидкість пошуку – від 1500 кв. м /год до 2000 кв. м /год.

17. Дії підрозділів ОРС ЦЗ під час утворення транспортних заторів на автошляхах унаслідок снігових заметів

1. У разі потреби підрозділи ОРС ЦЗ можуть залучатися для надання допомоги формуванням служби автомобільних доріг та комунальним службам у

ліквідації транспортних заторів на автомобільних дорогах, що утворилися внаслідок снігових заметів.

2. До місць утворення транспортних заторів для відновлення руху направляється наявна інженерна техніка та автомобілі підвищеної прохідності, що можуть використовуватись як тягачі.

3. Насамперед із заторів вивільняються санітарні автомобілі екстреної (швидкої) медичної допомоги, автобуси з пасажирами, автомобілі з малолітніми дітьми, хворими і літніми людьми, для яких існує загроза життю та здоров'ю, автомобілі аварійних служб і транспортні засоби, які перевозять тварин, медикаменти та інші специфічні вантажі.

18. Застосування вибухових технологій під час проведення АРІНР

1. Вибухові технології під час проведення АРІНР з найбільшим ефектом застосовуються в умовах:

- ліквідації крижаних заторів і зажорів;
 - попередження та ліквідації наслідків паводків і повені;
 - попередження та ліквідації наслідків сходу лавин, селів, обвалів;
 - локалізації лісових і торф'яних пожеж;
 - ліквідації наслідків землетрусів та аварій на промислових підприємствах.
- Найбільш типовими операціями із застосуванням вибухових технологій є:
- повне або локальне руйнування залізобетонних, бетонних, кам'яних, цегляних, дерев'яних та інших споруд, промислових і житлових будинків;
 - створення проходів (лазів) у монолітних залізобетонних, кам'яних, цегляних, дерев'яних та інших конструкціях;
 - перебивання залізобетонних плит, труб, стовпів, дерев, інших окремих елементів та конструкцій, корчування пнів;
 - улаштування проходів, проїздів, каналів, котлованів, вирв та інших заглиблень заданої конфігурації в скельних породах, мерзлих ґрунтах, грязекам'яній масі тощо;
 - переміщення ґрунтових та інших мас з метою перекриття каналів, утворення гребенів, брустверів, дамб;
 - захист мостів, шляхопроводів та інших об'єктів транспортної інфраструктури від пошкоджень під час льодоходу, ліквідація на водних об'єктах льодових та інших заторів, зажорів тощо.

2. Для виконання робіт, пов'язаних із застосуванням вибухових технологій, залучаються піротехнічні підрозділи ОРС ЦЗ.

Піротехнічні підрозділи проводять роботи з розвідки, вилучення, знешкодження, підйому, транспортування та знищення вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після війн, сучасних боєприпасів та підричних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються в терористичних цілях), знищення (утилізації) боєприпасів шляхом підриву, руйнування та обвалення будівель, споруд, ліквідації крижаних заторів та захисту гідротехнічних споруд від льодоходу, гасіння лісових пожеж шляхом влаштування мінералізованих (протипожежних) смуг за допомогою вибуху, будівництва дамб (котлованів) та інші вибухові роботи.

Особовий склад піротехнічних підрозділів має бути забезпечений касками та бронежилетами з класом захисту 6 або IV рівнем захисту і знаками розрізнення на бронежилетах особового складу піротехнічних підрозділів, зразки яких наведено в додатку 11 до цього Статуту, а також індивідуальними медичними аптечками та іншим спорядженням, необхідним для виконання завдань згідно з нормами табельної належності, витрат і термінів експлуатації пожежно-рятувального, технологічного і гаражного обладнання, інструменту, індивідуального озброєння та спорядження, ремонтно-експлуатаційних матеріалів підрозділів ДСНС.

3. Рішення про застосування вибухових технологій під час проведення АРІНР приймає Керівник робіт із НС. Рішення про застосування вибухових технологій оформлюється наказом ДСНС про проведення вибухових робіт.

Керівником вибухових робіт призначається керівник піротехнічного підрозділу або представник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ, який має досвід проведення відповідних операцій із застосуванням вибухових технологій та допущений до виконання вибухових робіт.

4. Наказ про проведення вибухових робіт розробляє Штаб з ліквідації НС на підставі організаційно-технічної документації. Організаційно-технічну документацію на проведення вибухових робіт розробляє керівник піротехнічного підрозділу із залученням фахівців з необхідних напрямів залежно від виду підривних робіт.

У наказі про проведення вибухових робіт зазначається:

мета проведення вибухових робіт;

спосіб проведення вибухових робіт;

сили та засоби, залучені до безпосередньої підготовки та проведення вибухових робіт, а також їх забезпечення та оточення району проведення цих робіт;

порядок отримання, транспортування та зберігання (за потреби) вибухових речовин і засобів підриву;

організація матеріально-технічного забезпечення, а також взаємодії з іншими підрозділами або місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, залученими до проведення вибухових робіт;

керівник вибухових робіт та його заступники (помічники) за напрямом (забезпечення, оточення тощо);

місце і час доведення до особового складу підрозділів, залучених до безпосередньої підготовки та проведення вибухових робіт, їх забезпечення та оточення району проведення заходів безпеки.

5. Вибухові роботи проводяться відповідно до організаційно-технічної документації та за суворого дотримання вимог чинного законодавства України.

На період проведення вибухових робіт особовий склад підрозділів ОРС ЦЗ та інших формувань відводиться на безпечну відстань.

6. Під час проведення вибухових робіт оформлюються такі організаційно-технічні документи:

наряд-допуск на виконання підривних робіт;

паспорт вибуху;

план-графік підривних робіт;

журнал обліку і видачі вибухових речовин та засобів підриву;

схема підвезення вибухових речовин та засобів підриву, послідовності їх видачі та порядок охорони тимчасового складу вибухових речовин та засобів підриву.

Для оперативного оформлення організаційно-технічної документації в піротехнічному підрозділі ДСНС заздалегідь розробляються типові паспорти вибуху для ліквідації наслідків НС, що характерні для зазначеного регіону та включають:

схему розташування шпурів чи зовнішніх зарядів, найменування вибухових речовин та засобів підриву;

відомості про спосіб заряджання, число шпурів, їх глибину та діаметр, масу та конструкцію зарядів, послідовність і кількість засобів підривання зарядів, відомості про матеріал забивки та її довжину, схему монтажу підривної електромережі, схему та час провітрювання забою;

величину радіуса небезпечної зони (у тому числі за вражаючою дією уламків);

місця укриття підривників та особового складу на період проведення підривних робіт;

дані про розстановку постів оточення, розташування попереджувальних та заборонних знаків, що огорожують доступ до небезпечної зони та до місць підриву.

До паспорта додаються: ситуаційний план об'єкта в масштабі від 1:1000 до 1:2000 з нанесеними на ньому будівлями, спорудами, дорогами, наземними та підземними комунікаціями, лініями електропередач та іншими промисловими і цивільними об'єктами в районі провадження вибухових робіт; місцезнаходження й характеристики споруд, що охороняються, об'єктів, комунікацій; креслення будівельних конструкцій, що зруйнуються (у масштабі 1:200); інші необхідні матеріали, схеми та креслення.

7. Виконання завдань з нетехнічного та технічного обстеження територій на наявність ВВП, проведення піротехнічних робіт та гуманітарного розмінування, спеціальних вибухових робіт, транспортування виявлених ВВП, знешкодження (утилізацію) боєприпасів та інших ВВП, отримання, транспортування та зберігання (за потреби) вибухових речовин та засобів підриву здійснюють піротехнічні підрозділи згідно із законодавчими та іншими організаційно-розпорядчими документами.

IV. Порядок виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням в особливих умовах

1. Особливості виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням під час масових заворушень

1. Органи управління та підрозділи ОРС ЦЗ виконання завдань за призначенням під час масових заворушень здійснюють відповідно до вимог цього Статуту у взаємодії з правоохоронними органами із дотриманням особовим складом заходів безпеки та з урахуванням ситуації, що склалася на місці НС, пожежі, небезпечної події.

2. Слідування підрозділів ОРС ЦЗ до місця виконання завдань за призначенням в умовах масових заворушень здійснюється найкоротшим та безпечним маршрутом. На випадок непередбаченої зміни обстановки під час руху визначається запасний маршрут.

3. Якщо життю і здоров'ю особового складу нічого не загрожує, сили та засоби пересуваються безпосередньо до місця НС, пожежі, небезпечної події і негайно розпочинають виконання завдань за призначенням.

4. У разі загрози життю і здоров'ю особового складу підрозділів ОРС ЦЗ виїзд до місця НС, пожежі, небезпечної події здійснюється після усунення правоохоронними органами зазначеної загрози. Залежно від віддаленості місця проведення робіт (за рішенням керівника підрозділу) особовий склад і техніка можуть перебувати в готовності до виїзду в пункті постійної дислокації або здійснити пересування до найближчих безпечних місць. Про ситуацію та прийняте рішення керівник підрозділу ОРС ЦЗ доповідає за підпорядкованістю до територіального органу ДСНС та інформує правоохоронні органи.

5. Під час виконання завдань за призначенням на місці НС, пожежі, небезпечної події встановлюється зв'язок з правоохоронними органами та місцевими органами виконавчої влади.

У разі створення оперативного штабу з припинення масових заворушень до його роботи залучається керівник (заступник керівника) територіального органу ОРС ЦЗ.

6. Гасіння пожеж, рятування людей, здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків НС розпочинаються за умови забезпечення правоохоронними органами безперешкодного доступу підрозділам ОРС ЦЗ до місця виникнення пожежі, НС, небезпечної події, а також убезпечення особового складу і техніки під час виконання ними завдань за призначенням.

2. Особливості виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів під час збройного конфлікту

1. Органи управління та підрозділи ОРС ЦЗ виконання завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів під час збройного конфлікту, здійснюють відповідно до вимог цього Статуту із дотриманням особовим складом заходів безпеки та з урахуванням ситуації, що склалася на місці НС, пожежі, небезпечної події.

2. Під час організації заходів з оперативного реагування на НС, пожежі, небезпечні події органи управління та керівний склад підрозділів ОРС ЦЗ здійснюють обмін інформацією з підрозділами Збройних Сил України, правоохоронними органами та місцевими органами виконавчої влади у визначених зонах відповідальності щодо:

підконтрольності населених пунктів і територій у зоні збройного конфлікту;

загальної ситуації в населених пунктах і територіях у зоні збройного конфлікту;

уточнення місць (районів) ведення постійних обстрілів та види озброєння, що ймовірно можуть бути використані (артилерія, стрілецька зброя, мінування території);

можливості залучення підрозділів ОРС ЦЗ до виконання завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях;

уточнення безпечних маршрутів (основний і запасний) пересування підрозділів ДСНС до місць (районів) виконання завдань за призначенням;

взаємодії підрозділів ОРС ЦЗ з підрозділами Збройних Сил України, правоохоронних органів, формуваннями територіальної оборони під час реагування на НС, пожежі, небезпечні події та проведення інших робіт.

3. Реагування на НС, пожежі, небезпечні події, проведення інших невідкладних робіт у зоні збройного конфлікту підрозділи ОРС ЦЗ здійснюють:

у населених пунктах і на територіях, підконтрольних Україні;

якщо немає загрози життю і здоров'ю особового складу;

у взаємодії з підрозділами Збройних Сил України, правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування;

за умови супроводження підрозділу ОРС ЦЗ військовослужбовцями Збройних Сил України або іншими військовими формуваннями в разі виконання завдань за призначенням у районах (на територіях), де можлива діяльність диверсійно-розвідувальних груп противника.

4. Отримавши інформацію про виникнення НС, пожежі, небезпечної події у зоні збройного конфлікту, керівник підрозділу ОРС ЦЗ уточнює оперативну обстановку та приймає рішення щодо пересування підпорядкованих сил і засобів до місця виклику.

У разі наявної загрози для життя і здоров'я особового складу виїзд сил та засобів до місця виклику здійснюється після припинення в зазначеному районі обстрілів та погодження уповноваженими представниками військових формувань. Залежно від віддаленості місця проведення робіт (за рішенням керівника підрозділу) особовий склад і техніка можуть перебувати в готовності до виїзду в пункті постійної дислокації або здійснити пересування до найближчих безпечних районів. Про ситуацію та прийняте рішення керівник підрозділу негайно доповідає до територіального органу ДСНС.

5. Слідування підрозділу ОРС ЦЗ до місця проведення робіт здійснюється безпечним маршрутом. На випадок непередбаченої зміни оперативної обстановки під час руху визначається запасний маршрут.

6. З моменту виїзду та до повернення до пункту постійної дислокації старший колони (машини) підтримує зв'язок з оперативно-координаційним центром (пунктом зв'язку підрозділу) та проводить оцінку ситуації на маршруті слідування. Техніка має рухатися на максимальній, але безпечній швидкості.

7. Після прибуття підрозділу ОРС ЦЗ на місце НС, пожежі, небезпечної події призначається спостерігач, який здійснює моніторинг та контроль обстановки і оповіщення особового складу про небезпеку. Під час проведення розвідки додатково визначають:

безпечні місця для розстановки техніки (на закритій території за можливості на безпечній відстані від будівель і споруд);

шляхи евакуації та місце збору сил і засобів у разі раптового погіршення оперативної обстановки, що може призвести до виникнення загрози життю та здоров'ю особового складу;

можливі укриття для особового складу на випадок обстрілу району проведення робіт;

наявність ВВП на місці проведення робіт, у разі їх виявлення вживають додаткових заходів безпеки для особового складу та викликають піротехнічний підрозділ.

8. У разі виконання підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням у зоні збройного конфлікту за межами пунктів постійної дислокації, обмежується контакт особового складу ОРС ЦЗ з місцевим населенням. Уточнення інформації здійснюється через представників Збройних Сил України, правоохоронних органів або місцевих органів влади.

9. Керівник підрозділу ОРС ЦЗ під час виконання завдань за призначенням поза межами пунктів постійної дислокації, потрапляючи під обстріл, вживає заходів щодо негайного виїзду підрозділу із зони обстрілу в безпечне місце, а у разі неможливості – організовує укриття особового складу і техніки на місцевості. Про обстановку, що склалася, керівник підрозділу доповідає до територіального органу ДСНС та діє з урахуванням його рекомендацій та виходячи з обстановки, що склалася на місці НС.

V. Переміщення та розташування на місці проведення АРІНР

1. Марш

1. Марш – організоване переміщення підрозділів у колонах дорогами та обхідними шляхами з метою виходу у визначений район або на об'єкт готовими до подальших дій.

Марш здійснюється колонами автомобільної, гусеничної техніки або змішаними колонами. Під час маршу гусенична техніка, а також техніка, що має малий запас ходу, може перевозитися на трейлерах у складі колон.

Марш має здійснюватися з максимально можливою за цих умов швидкістю.

Добовий перехід підрозділу на марші становить:

для автоколон – до 300 км;

для гусеничних і змішаних колон – до 250 км.

Середня швидкість руху техніки становить:

для автоколон – 30–35 км/год;

для гусеничних і змішаних колон – 20–25 км/год.

У гірській, лісистій та болотистій місцевостях під час несприятливих погодних умов та за обмеженої видимості довжина добового переходу може зменшуватися до 200 км, а середня швидкість руху – до 15–20 км/год.

Дистанції між підрозділами можуть бути до 5 км, між колонами – 2–3 км, між машинами – 25–50 метрів. У разі обмеженої видимості, несприятливих погодних і складних дорожніх умов (круті підйоми, спуски і повороти) дистанція між машинами збільшується.

Кількість колон та маршрутів руху до району НС визначається відповідно до типу техніки в колонах, строку їх прибуття до місця робіт та стану шляхів сполучення.

Для своєчасного і організованого початку та здійснення маршу визначаються вихідний пункт та пункти регулювання із зазначенням часу їх проходження головою колони.

Віддалення вихідного пункту забезпечує можливість витягування колони від місця її формування.

Пункти регулювання визначаються через 3–4 години руху.

2. Привали та денний/нічний відпочинок призначаються для перевірки стану техніки, її обслуговування і дозаправки, прийняття їжі та відпочинку особового складу.

Привали призначаються через 3–4 години руху тривалістю до 1 години і один привал – у другій половині добового переходу тривалістю до 2 годин.

У кінці кожного добового переходу призначається денний/нічний відпочинок, під час маршу на велику відстань (у разі потреби) надається добовий відпочинок через кожних три-п'ять добових переходів. Для привалу та відпочинку вибирається місцевість, придатна для розміщення техніки і особового складу.

3. Похідний порядок колони на марші має забезпечити її рух без перешкод і своєчасне прибуття на ділянки (об'єкти) виконання робіт або місця зосередження сил у найкоротші строки.

Похідний порядок колони на марші включає підрозділи забезпечення руху, головних сил, підрозділи матеріально-технічного забезпечення.

4. До початку і під час маршу (у разі потреби) організовується і проводиться розвідка маршрутів руху.

Інженерну розвідку на марші проводять інженерні підрозділи, а також підрозділи забезпечення руху для визначення стану шляхів, мостів і переправ, уточнення напрямків прокладання колонних шляхів, виявлення зон (районів, ділянок) забруднення, руйнувань, завалів, пожеж, затоплень і пошуку шляхів для їх обходу (об'їзду).

5. Для забезпечення РХБ захисту особового складу на марші вивчається обстановка щодо забруднення (зараження) місцевості, де проходять маршрути руху та розташовані місця зосередження сил.

Керівник підрозділу ОРС ЦЗ отримує дані про обстановку від вищого органу управління та організовує радіаційну (хімічну) розвідку і дозиметричний (хімічний) контроль на маршрутах руху і перед входженням підрозділу до районів відпочинку або зосередження. У разі потреби проводиться дезактивація (дегазація) окремих ділянок на маршрутах руху, мостах, переправах і в тунелях.

6. Медичне забезпечення маршу здійснюють медичні працівники на санітарному автомобілі ДСНС, який розташовується перед технічним замиканням колони. Організовується домедична допомога під час здійснення маршу шляхом само- та взаємодопомоги, на привалах – визначеними медичними фахівцями. Госпіталізація хворих на марші здійснюється до найближчих лікувальних закладів за маршрутом руху колони, про що інформується керівник підрозділу в пункті постійної дислокації.

Начальники територіальних органів ДСНС, через території яких пролягатимуть маршрути руху колон, у разі потреби забезпечують організацію стаціонарної медичної допомоги особовому складу на марші.

7. Технічне забезпечення маршу полягає у проведенні таких заходів з підготовки до маршу: технічне обслуговування машин; заходи щодо збільшення запасу ходу та прохідності техніки; поповнення до встановлених норм матеріальних запасів; підготовка пересувних засобів технічного обслуговування; ремонту та евакуації; підготовка водіїв та спеціалістів підрозділу технічного забезпечення.

8. Для надання допомоги водіям (екіпажам) у ремонті або евакуації техніки, що вийшла з ладу під час маршу, а також заправки паливом техніки організовується технічне замикання колон, до складу яких входять пересувні засоби технічного обслуговування та ремонту, тягачі для евакуації, машини з технічним майном і паливом.

9. Приймаючи рішення про проведення маршу, керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ визначає похідний порядок та розподіл сил і засобів по колонах, керівний склад, завдання, маршрут і швидкість руху, вихідний пункт і пункти регулювання, кількість, місця і тривалість зупинок для відпочинку на перший добовий перехід, час початку і закінчення маршу.

Під час організації маршу на велику відстань керівник органу управління (підрозділу) визначає кількість і тривалість добових переходів, кількість маршрутів на кожному переході, райони денного (нічного) і добового відпочинку та їх тривалість.

10. Керівник органу управління (підрозділу) визначає такі завдання на марш:

підрозділу забезпечення руху – склад, завдання, маршрут руху, місце в похідному порядку, час проходження вихідного пункту;

підрозділам ОРС ЦЗ – маршрут руху, місця в похідному порядку, час прибуття (виходу) у призначений район, місця і час привалів, вихідний пункт, пункти регулювання та час їх проходження;

підрозділам матеріального та технічного забезпечення – маршрут руху, місця в похідному порядку, район зосередження (відпочинку) та час прибуття до нього, місце і час привалів, порядок і строки надання допомоги екіпажам (водіям) у ремонті й обслуговуванні техніки, час проходження вихідного пункту та пунктів регулювання, порядок і час витягування колон.

11. Підрозділи ОРС ЦЗ на марші повинні суворо дотримуватися встановленого порядку, особливо швидкості руху, дистанції, заходів безпеки.

Під час руху через мости та залізничні переїзди вживаються додаткові заходи безпеки руху, у тому числі виставляються на небезпечних ділянках тягачі для негайної евакуації машин у разі їх зупинення.

На привалах похідний порядок колони не порушується, зберігаються встановлені для маршу дистанції між підрозділами, машини зупиняються на правому узбіччі дороги не ближче ніж 10 метрів одна від одної або на дистанції, установленій старшим колони (керівником органу управління, підрозділу ОРС ЦЗ).

У районах відпочинку підрозділи розташовуються поза шляхами у визначених місцях і порядку, що забезпечує найменшу втрату часу на формування колон.

Поповнення матеріальних запасів, заправка машин паливом під час маршу здійснюються у місцях привалів (районах відпочинку), при цьому паливо та інші засоби можуть підвозитися до них завчасно.

Управління підрозділами ОРС ЦЗ на марші здійснює старший колони (керівник органу управління, підрозділу ОРС ЦЗ) з пересувного пункту управління, склад і місце розташування якого в колоні визначаються залежно від одержаного завдання та умов. Зв'язок на марші здійснюється з використанням радіо- та мобільних засобів.

12. У разі здійснення маршу взимку вживаються заходи із запобігання обмороженню особового складу, готується техніка і оснащення до роботи в умовах низької температури, машини забезпечуються пристосуваннями та засобами підвищення прохідності.

У сильну заметіль та в разі снігових заметів рух припиняється і відновлюється за рішенням керівника підрозділу, який прийняв рішення про зупинку.

З метою забезпечення безперервності здійснення маршу в негоду на важкопрохідні ділянки маршрутів виділяються тягачі та вживаються інші заходи щодо підвищення прохідності машин. Для надання допомоги машинам, що застрягли, у кожній колоні розподіляються машини підвищеної прохідності.

Особлива увага приділяється організації регулювання руху в лісі. На лісових дорогах і у просіках устанавлюються роз'їзди, у разі потреби в окремих місцях розширюється проїзна частина дороги, передбачаються заходи для боротьби з пожежами і розчищення доріг від можливих завалів та інших перешкод.

13. У разі здійснення маршу в горах особлива увага приділяється підготовці техніки до експлуатації в гірській місцевості, прокладанню маршрутів руху, визначенню шляхів проходження складних ділянок (крутих поворотів, підйомів та спусків), виявленню ділянок можливих обвалів, осипів, лавин і місць їх обходу, місць переправ через річки, регулюванню руху під час проходження тунелів, переходів через перевали та ущелини, переправами через річки.

Швидкість руху під час подолання перевалів, спусків та під'їздів знижується, дистанція між машинами – збільшується.

На небезпечних ділянках маршрутів устанавлюють огорожі і добре видимі дороговкази. У вузьких місцях, на крутих поворотах, підйомах і на перевалах устанавлюються тягачі, попереджувальні знаки, а вночі – світлові покажчики або пости регулювання руху, забезпечені засобами зв'язку та освітлювальними пристроями.

Перевали, ущелини та гірські проходи перетинаються колонами. У разі неможливості руху без зупинки призначаються і обладнуються райони очікування, де по черзі підрозділи готуються до переходу через ці ділянки.

2. Перевезення підрозділів ОРС ЦЗ

1. Перевезення підрозділів ОРС ЦЗ здійснюється залізницею, морським (річковим), повітряним транспортом або комбінованим способом. Організовує перевезення керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ.

2. Місця розташування підрозділів перед завантаженням (вивантаженням) на залізничний, морський (річковий), повітряний транспорт визначаються залежно від обстановки, наявності транспортних засобів для перевезення особового складу і техніки, устанавлених строків прибуття до району НС.

Підрозділи перед завантаженням розташовуються з урахуванням розподілу їх по залізничних ешелонах (суднах, літаках) та з необхідності їх прибуття до місць призначення.

Перед завантаженням підрозділи, що перевозяться одним залізничним ешелonom (судном, літаком), виходять у район очікування, а після вивантаження – у район збору, які призначаються за 3–5 км (під час перевезення повітряним транспортом – 10–15 км) від місць завантаження (вивантаження).

3. Для комбінованого пересування керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ визначає склад підрозділів, що перевозяться залізничним (морським, річковим, повітряним) транспортом, та тих, що здійснюють марш своїм ходом. При цьому залізничний (морський, річковий) транспорт планується насамперед для перевезення тягачів, гусеничних і важких інженерних машин, а також техніки з малим запасом ходу і низькими швидкостями руху.

4. З урахуванням оцінки обстановки та визначеного порядку дій керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ приймає рішення про перевезення, що оформлюється на карті (схемі) з додаванням необхідних розрахунків за кожним видом транспорту, та видає розпорядження, у якому робить висновки з обстановки, визначає порядок дій підрозділу, транспорт для його перевезення, маршрут, станції (порти, аеродроми) завантаження (вивантаження), райони очікування та зосередження, порядок і час їх зайняття, організацію зв'язку та час готовності до перевезення.

Розрахунки на перевезення підрозділів комбінованим способом мають бути проведені так, щоб підрозділи ОРС ЦЗ, які здійснюють марш штатними транспортними засобами, і ті, які перевозяться (залізницею, морським, річковим або повітряним транспортом), прибули в район зосередження одночасно, а в разі припинення перевезення – мали можливість швидко об'єднатися.

5. Перевезення підрозділів ОРС ЦЗ, посадка (висадка) особового складу, завантаження (розвантаження) техніки, оснащення і матеріально-технічних засобів проводяться відповідно до організаційно-розпорядчих документів, які регламентують порядок виконання зазначених заходів на залізничному, морському (річковому) або повітряному транспорті, та із суворим дотриманням установлених вимог безпеки.

6. Особовий склад підрозділів ОРС ЦЗ на весь строк перевезення забезпечується харчуванням і мінімально необхідними побутовими умовами з дотриманням санітарно-гігієнічних норм. Медичне забезпечення особового складу здійснюють працівники штатних пунктів охорони здоров'я підрозділів.

7. Зв'язок з підрозділами під час їх перевезення здійснюється з використанням штатних радіо- та мобільних засобів, а також каналів зв'язку залізничного, морського (річкового) або повітряного транспорту.

3. Розташування підрозділів ОРС ЦЗ у районі зосередження

1. Район зосередження підрозділів ОРС ЦЗ визначається на безпечній і максимально наближеній відстані до місць проведення АРІНР з повідомленням органів місцевої влади та самоврядування.

Розташування підрозділів ОРС ЦЗ у районі зосередження має забезпечувати:

- можливість швидкого виходу до місць проведення робіт;
- наявність зручних під'їзних шляхів;
- оптимальні умови для розміщення особового складу та техніки;
- дотримання санітарно-гігієнічних норм.

2. Під час постановки завдання щодо розташування підрозділів ОРС ЦЗ у районі зосередження керівник підрозділу визначає межі району, порядок його зайняття та інженерного облаштування, місця розгортання пункту управління, пункту життєзабезпечення, розміщення техніки, завдання щодо організації матеріально-технічного забезпечення підрозділів, зв'язку та охорони, а також порядок (екстреного) виходу з району та зайняття запасного району зосередження.

3. Зміна району зосередження підрозділу здійснюється:

за рішенням Керівника робіт із НС – у разі зміни районів та місць проведення робіт;

за рішенням керівника підрозділу ОРС ЦЗ з подальшою доповіддю Керівнику робіт із НС – у разі різкого погіршення обстановки в районі зосередження, а також виникнення загрози для особового складу і техніки.

4. Для розташування підрозділів ОРС ЦЗ у горах можуть використовуватися тунелі, печери і райони, захищені від обвалів, селевих потоків, снігових лавин і паводків.

5. У лісі підрозділи ОРС ЦЗ розміщуються уздовж доріг і просік. У разі виникнення лісової пожежі для її гасіння та проведення рятувальних робіт виділяється необхідна кількість особового складу із засобами пожежогасіння і техніки. Якщо виникла загроза для особового складу і техніки, керівник підрозділу ОРС ЦЗ, урахувавши обстановку, приймає рішення про екстрений вихід із району та зайняття запасного району зосередження.

6. У зимових умовах для розміщення підрозділів ОРС ЦЗ вибираються райони, які найбільш захищені від вітру, забезпечують можливість постійного підтримання в робочому стані під'їзних шляхів і розгортання пунктів обігріву для запобігання обмороженню особового складу.

VI. Забезпечення дій під час ліквідації НС (подій), пожеж та їх наслідків

1. Характеристика основних видів забезпечення дій у зоні НС

1. Основними видами забезпечення є розвідка, інженерне, радіаційне, хімічне, біологічне, гідрометеорологічне, психологічне, матеріально-технічне та медичне забезпечення.

2. Під час організації розвідки вказуються час, мета її проведення та райони (об'єкти, ділянки), порядок спостереження і контролю за станом навколишнього середовища та змінами обстановки в місцях проведення робіт, порядок подання сигналів та надання донесень.

3. Інженерне забезпечення вирішує завдання щодо виконання спеціальних інженерних робіт, використання засобів механізації робіт, обладнання пунктів водопостачання.

4. Радіаційне, хімічне і біологічне забезпечення здійснюється з метою створення підрозділам ОРС ЦЗ умов для виконання поставлених завдань в обстановці радіаційного і хімічного забруднення та біологічного зараження, захисту населення в зоні забруднення шляхом евакуації, укриття в захисних спорудах та проведення спеціальної обробки.

5. Гідрометеорологічне забезпечення включає передання органам управління та керівникам підрозділів ОРС ЦЗ інформації про гідрометеорологічні умови в районі проведення робіт, а також термінової інформації щодо небезпечних метеорологічних і гідрологічних явищ та прогнозу їх розвитку.

6. Психологічне забезпечення полягає в організації та наданні екстреної психологічної допомоги постраждалим.

7. Матеріально-технічне забезпечення включає технічне та матеріальне постачання.

Технічне забезпечення передбачає організацію роботи спеціальних підрозділів щодо своєчасного проведення технічного обслуговування і ремонту машин та механізмів, евакуацію несправної техніки до ремонтних підрозділів, її використання після ремонту, а також порядок забезпечення запасними частинами та агрегатами.

Матеріальне забезпечення передбачає забезпечення залучених до проведення АРІНР підрозділів ОРС ЦЗ продовольством, питною водою, технічними засобами, засобами індивідуального захисту, медичним майном, спеціальним одягом, будівельними і пально-мастильними матеріалами, а також обладнання місць (пунктів) прийому їжі, відпочинку, спеціальної обробки та санітарно-гігієнічних умов.

8. Медичне забезпечення передбачає проведення заходів щодо збереження здоров'я та працездатності особового складу органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ, своєчасного надання домедичної та медичної допомоги постраждалим під час НС.

2. Розвідка в районі НС

1. Розвідка організовується з метою отримання необхідної інформації для оцінки обстановки в районі НС та прийняття рішення про проведення АРІНР.

Відповідно до характеру завдань розвідка поділяється на загальну та спеціальну, залежно від способу її ведення – на наземну, повітряну і надводну (підводну).

2. Загальна розвідка проводиться з метою визначення меж району НС, характеру обстановки, обсягів збитків, кількості загиблих і постраждалих, які потребують допомоги, вторинних небезпечних факторів НС, першочергових заходів щодо захисту і порятунку людей та матеріальних цінностей, орієнтовних обсягів АРІНР.

Під час загальної розвідки проводяться:

огляд району НС та спостереження із застосуванням авіації (у разі можливості та потреби) і спеціальних технічних засобів;
опитування очевидців НС;
пошук постраждалих та надання домедичної допомоги;
виявлення осередків небезпеки.

Під час проведення розвідки на аварійному об'єкті додатково вивчається його технічна документація (плани, схеми, технологічні процеси виробництва тощо).

3. Спеціальна розвідка організовується з метою отримання додаткових даних про характер обстановки в районі НС і поділяється на радіаційну, хімічну, інженерну, пожежну, медичну і біологічну. Спеціальна розвідка проводиться у взаємодії зі спеціалізованими службами цивільного захисту.

4. Організація розвідки передбачає: визначення її мети і завдань; формування груп розвідки та їх підготовку до виконання завдань; збір інформації в районі НС; передання зібраної інформації на пункт управління; узагальнення інформації та її врахування під час підготовки рішень керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ.

5. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації розвідки визначає: склад групи розвідки та її керівника, завдання і райони (ділянки, об'єкти), строки та порядок ведення розвідки; організацію зв'язку групи з пунктом управління, форму та періодичність передання інформації.

3. Інженерне забезпечення

1. Інженерне забезпечення здійснюється з метою створення необхідних умов для своєчасного розташування, розгортання і пересування підрозділу ОРС ЦЗ до зони НС та місць проведення робіт з ліквідації наслідків НС.

2. Інженерне забезпечення передбачає:

інженерну розвідку об'єктів і місцевості в районі дій;
інженерне облаштування районів для розташування підрозділу ОРС ЦЗ, розгортання пунктів управління, життєзабезпечення;
облаштування та утримання шляхів руху;
підвезення та евакуацію, обладнання та утримання переправ через водні перешкоди, проходів (проїздів) у завалах;
здійснення інженерних заходів, спрямованих на подолання руйнувань, затоплень і локалізацію осередків пожеж;
добування та очищення питної води;
облаштування пунктів водопостачання;
проведення інженерних заходів щодо ліквідації наслідків НС.

3. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації інженерного забезпечення визначає:

обсяги, послідовність і строки інженерного обладнання районів розташування підрозділів, місць розгортання пунктів управління;
 шляхи пересування підрозділу і характер їх підготовки;
 порядок пропуску техніки через важкі для подолання ділянки місцевості;
 місця та види переправ через водні перешкоди і строки їх готовності;
 райони та строки обладнання пунктів польового водопостачання;
 кількість особового складу, техніки та оснащення для виконання завдань інженерного забезпечення;
 порядок їх використання під час проведення АРІНР.

4. РХБ захист

1. Забезпечення РХБ захисту передбачає:

організацію безперервного спостереження щодо виявлення і оцінки радіаційної і хімічної обстановки, зокрема, в районах розміщення радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів;

організацію та здійснення дозиметричного і хімічного контролю;

установлення і підтримання режиму радіаційної безпеки, дотримання режимів поведінки на території, зараженій небезпечними хімічними речовинами;

використання засобів індивідуального та колективного захисту, приладів радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю аварійно-рятувальними службами, формуваннями та спеціалізованими службами цивільного захисту, які беруть участь у проведенні АРІНР, гасінні пожеж в осередках радіаційного та хімічного зараження;

використання засобів індивідуального та колективного захисту населенням, яке проживає в зоні небезпечного забруднення;

проведення (за потреби) на ранній стадії радіаційної аварії йодної профілактики населення, персоналу аварійного об'єкта, учасників ліквідації наслідків аварії;

проведення санітарної обробки особового складу сил цивільного захисту та населення, а також проведення спеціальної обробки одягу, майна, транспорту, споруд.

2. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації радіаційного, хімічного і біологічного забезпечення визначає:

основні завдання під час проведення хімічної і радіаційної розвідки;

послідовність виконання завдань (заходів);

порядок проведення спеціальної обробки підрозділів (об'єктів);

завдання підрозділів РХБ захисту, а також особового складу і техніки, виділених для виконання завдань радіаційного, хімічного і біологічного забезпечення;

послідовність і строки забезпечення підрозділів засобами індивідуального і колективного захисту.

5. Гідрометеорологічне забезпечення

1. Гідрометеорологічне забезпечення здійснюється з метою оцінки та врахування метеорологічних та гідрологічних умов під час підготовки і прийняття рішень щодо проведення АРІНР.

2. Гідрометеорологічне забезпечення передбачає отримання інформації про фактичну й очікувану гідрометеорологічну ситуацію та небезпечні явища для оцінки обстановки і прогнозування її впливу на організацію і виконання заходів з ліквідації наслідків НС.

3. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації гідрометеорологічного забезпечення визначає:

джерела та канали зв'язку для отримання інформації про гідрометеорологічну обстановку;

порядок оповіщення і строки доведення підрозділам про небезпечні погодні явища і гідрометеорологічні режими.

6. Психологічне забезпечення

1. Психологічне забезпечення здійснюється відповідно до Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 31 вересня 2017 року № 747, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 листопада 2017 року за № 1390/31258.

2. Основними місцями надання екстреної психологічної допомоги постраждалим є сортувальні майданчики та пункти екстреної психологічної допомоги. Орієнтовний перелік речей та обладнання пункту екстреної психологічної допомоги наведено у додатку 12 до цього Статуту.

7. Технічне забезпечення

1. Технічне забезпечення полягає в організації та здійсненні комплексу заходів, спрямованих на підтримання рівня готовності техніки та оснащення, який дозволяє підрозділам виконувати завдання з ліквідації наслідків НС, поповнювати запаси технічного майна та експлуатаційних матеріалів, своєчасно проводити ремонт техніки та оснащення, що вийшли з ладу.

2. Технічне забезпечення передбачає:

постійний контроль за станом і порядком експлуатації техніки та оснащення, ретельну підготовку їх до застосування;

налагодження системи своєчасного і якісного ремонту техніки, що вийшла з ладу, як у період підготовки, так і під час виконання АРІНР;

створення в установлених обсягах запасів технічного майна та забезпечення ремонтних підрозділів запасними частинами і матеріалами.

3. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації технічного забезпечення визначає:

завдання з технічного забезпечення для підрозділів технічного забезпечення та підрозділів ОРС ЦЗ, послідовність їх виконання за місцем та часом;

режим роботи підрозділів технічного забезпечення;

строки, райони, обсяги і порядок обслуговування та ремонту техніки;

заходи щодо евакуації пошкоджених машин та механізмів, які не можуть бути відремонтовані в районі проведення робіт;

порядок поповнення запасів технічного майна та експлуатаційних матеріалів;

організацію зв'язку між підрозділами технічного забезпечення та підрозділами ОРС ЦЗ.

8. Матеріальне забезпечення

1. Матеріальне забезпечення полягає в організації та здійсненні комплексу заходів, спрямованих на своєчасне і повне забезпечення потреб підрозділів ОРС ЦЗ у рятувальному обладнанні, техніці, паливі, продовольстві, речовому, медичному, інженерному, хімічному та іншому майні і матеріалах під час виконання завдань за призначенням.

2. Матеріальне забезпечення передбачає:

доставку та створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів, речового майна і оснащення у визначених районах, своєчасне поповнення їх витрат (втрат) під час виконання АРІНР;

організацію харчування, відпочинку, необхідних санітарно-гігієнічних умов у місцях розміщення особового складу підрозділів, залучених до проведення АРІНР;

розгортання підрозділів матеріального забезпечення в районі НС з метою здійснення заходів щодо всебічного забезпечення дій підрозділів ОРС ЦЗ.

3. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації матеріального забезпечення визначає:

завдання підрозділам матеріального забезпечення та послідовність їх виконання за місцем і часом;

режим роботи підрозділів матеріального забезпечення та порядок організації харчування особового складу;

строки, райони, обсяги і порядок забезпечення підрозділів та поповнення запасів пального, продовольства, майна і матеріалів, необхідних для виконання завдань за призначенням;

організацію зв'язку між підрозділами матеріального забезпечення і підрозділами ОРС ЦЗ.

9. Медичне забезпечення

1. Медичне забезпечення здійснюється відповідно до Порядку організації медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18 серпня 2014 року за № 831, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 вересня 2014 року за № 1095/25872.

2. Керівник органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації медичного забезпечення визначає:

готовність мобільного медичного пункту, інших медичних сил і засобів до виконання завдань за призначенням;

завдання керівникам усіх рівнів щодо медичного забезпечення особового складу підрозділів та з надання домедичної допомоги постраждалим.

**Директор Департаменту формування
політики щодо підконтрольних
Міністрові органів влади
та моніторингу МВС**

В. Є. Боднар